

Základná škola J. A. Komenského

Komenského 7, 050 01 Revúca

Tel. č. 058/2851580

E-mail : skola@zskomre.sk

ŠKOLSKÝ PORIADOK

Schválený pedagogickou radou

dňa :

4. 9. 2023

Obsah:

Čl. I Práva a povinnosti žiaka a jeho zákonného zástupcu

I. 1 Práva a povinnosti žiaka

I.1. 1 Žiak má právo

I.1.2 Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami má právo

I.1.3 Žiak je povinný

I. 2 Práva a povinnosti zákonného zástupcu

I.2.1 Zákonný zástupca má právo

I.2.2 Zákonný zástupca žiaka je povinný

Čl. II Výkon práv a povinností žiakov a ich zákonných zástupcov v škole

II. a/ Dochádzka do školy, príchod a odchod zo školy

II. b/ Správanie sa na vyučovaní

II. c/ Triedna samospráva, Žiacky parlament

II. d/ Správanie sa cez prestávku, mimo triedy, v ŠJ

II. e/ Správanie sa žiakov mimo školy

II. f/ Zamedzenie užívania a šírenia drog a ostatných návykových látok v škole

Čl. III Starostlivosť o učebnice, pomôcky a majetok školy, ktorý škola spravuje

Čl. IV Bezpečnosť a ochrana zdravia žiakov, ochrana pred sociálno - patologickými javmi, diskrimináciou alebo násilím

Čl. V Výchovné opatrenia

Čl. VI Prevádzka a vnútorný režim školy a školského zariadenia

VI/ 1 Prehľad vyučovacích hodín a prestávok

VI/2 Vnútná organizácia školy

Čl. VII Záverečné ustanovenie

Prílohy:

č. 1 P o r i a d o k **telocvične**

č. 2 P o r i a d o k **nárad'ovne, dielne**

č. 3 P o r i a d o k **učebne fyziky**

č. 4 P o r i a d o k **chemického laboratória**

č. 5 P o r i a d o k **cvičnej kuchyne**

č. 6 P o r i a d o k **odbornej jazykovej učebne**

č. 7 P o r i a d o k **pre učebňu výpočtovej techniky**

č. 8 Poriadok **ŠKD**

č. 9 Poriadok **ŠJ**

č. 10 DEKLARÁCIA PRÁV DIEŤAŤA

č. 11 DOHOVOR O PRÁVACH DIEŤAŤA

Čl. I

Práva a povinnosti Žiaka a jeho zákonného zástupcu v zmysle zákona Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ako aj v zmysle vyhlášky Ministerstva školstva Slovenskej republiky č.320/2008

I. 1 Práva a povinnosti Žiaka

I. 1. 1 Žiak má právo na :

- rovnoprávny prístup ku vzdelávaniu,
- bezplatné vzdelanie v základných školách a v stredných školách,
- vzdelanie v štátnom jazyku a materinskom jazyku v rozsahu ustanovenom zákonom,
- individuálny prístup rešpektujúci jeho schopnosti a možnosti, nadanie a zdravotný stav v rozsahu ustanovenom zákonom,
- bezplatné zapožičiavanie učebníc a učebných textov na povinné vyučovacie predmety,
- úctu k jeho vierovyznaniu, svetonázoru, národnostnej a etnickej príslušnosti,
- poskytovanie poradenstva a služieb spojených s výchovou a vzdelávaním,
- výchovu a vzdelávanie v bezpečnom a hygienicky vyhovujúcom prostredí,
- organizáciu výchovy a vzdelávania primeranú jeho veku, schopnostiam, záujmom, zdravotnému stavu a v súlade so zásadami psychohygieny,
- úctu k svojej osobe a na zabezpečenie ochrany proti fyzickému, psychickému a sexuálnemu násiliu,
- na slobodnú voľbu voliteľných a nepovinných predmetov v súlade so svojimi možnosťami, záujmami a záľubami v rozsahu ustanovenom vzdelávacím programom,
- na informácie týkajúce sa jeho osoby a jeho výchovno-vzdelávacích výsledkov,
- na individuálne vzdelávanie za podmienok ustanovených týmto zákonom podľa § 24.
- účasť na súťažiach so súhlasom riaditeľa školy, organizovaných školou, resp. inými organizáciami

I. 1. 2 Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami má právo :

na výchovu a vzdelávanie s využitím špecifických foriem a metód, ktoré zodpovedajú jeho potrebám, a na vytvorenie nevyhnutných podmienok, ktoré túto výchovu a vzdelávanie umožňujú, používať pri výchove a vzdelávaní špeciálne učebnice a špeciálne didaktické a kompenzačné pomôcky .

I. 1. 3 Žiak je povinný :

- neobmedzovať svojím konaním práva ostatných osôb zúčastňujúcich sa výchovy a vzdelávania,
- dodržiavať školský poriadok školy a ďalšie vnútorné predpisy školy alebo školského zariadenia,
- chrániť pred poškodením majetok školy alebo školského zariadenia a majetok, ktorý škola alebo školské zariadenie využíva na výchovu a vzdelávanie,
- chrániť pred poškodením učebnice, učebné texty a učebné pomôcky, ktoré im boli bezplatne zapožičané,
- pravidelne sa zúčastňovať na výchove a vzdelávaní a riadne sa vzdelávať,
- konať tak, aby neohrozoval svoje zdravie a bezpečnosť, ako aj zdravie a bezpečnosť ďalších osôb zúčastňujúcich sa na výchove a vzdelávaní,
- ctiť si ľudskú dôstojnosť svojich spolužiakov a zamestnancov školy alebo školského zariadenia,
- rešpektovať pokyny zamestnancov školy alebo školského zariadenia, ktoré sú v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, vnútornými predpismi školy a dobrými mravmi.

I. 2 Práva a povinnosti zákonného zástupcu

I. 2. 1 Zákonný zástupca má právo :

- vybrať pre svoje dieťa školu alebo školské zariadenie, ktoré poskytuje výchovu a vzdelávanie podľa tohto zákona, zodpovedajúce schopnostiam, zdravotnému stavu, záujmom a záľubám dieťaťa, jeho vierovyznaniu, svetonázoru, národnosti a etnickej príslušnosti; právo na slobodnú voľbu školy alebo školského zariadenia možno uplatňovať v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy,
- žiadať, aby sa v rámci výchovy a vzdelávania v škole alebo v školskom zariadení poskytovali žiakom informácie a vedomosti vecne a mnohostranne v súlade so súčasným poznaním sveta a v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa zákona,
- oboznámiť sa s výchovno-vzdelávacím programom školy alebo školského zariadenia a školským poriadkom,
- byť informovaný o výchovno-vzdelávacích výsledkoch svojho dieťaťa,
- na poskytnutie poradenských služieb vo výchove a vzdelávaní svojho dieťaťa,
- zúčastňovať sa výchovy a vzdelávania po predchádzajúcom súhlase riaditeľa školy,
- vyjadrovať sa k výchovno-vzdelávaciemu programu školy alebo školského zariadenia prostredníctvom orgánov školskej samosprávy /Rada školy/,
- byť volený do Rady školy, Rady rodičov,
- dať žiadosť o odklad začiatku povinnej školskej dochádzky svojho dieťaťa,
- dať žiadosť o integrovanie svojho dieťaťa,
- dať žiadosť o povolenie plniť povinnú školskú dochádzku mimo územia Slovenskej republiky,
- dať žiadosť o komisionálne preskúšanie svojho dieťaťa, ak má pochybnosti o správnosti klasifikácie v jednotlivých predmetoch na konci 1.a 2.polroka do troch dní odo dňa, keď bolo žiakovi vydané vysvedčenie a byť prítomný na komisionálnom preskúšaní svojho dieťaťa po predchádzajúcom súhlase riaditeľa školy,
- dať žiadosť o oslobodenie od vyučovania v niektorom predmete na základe odborného posudku lekára,
- dať preskúmať súdom vydané konečné rozhodnutie, na riešenie podnetov, sťažností,
- dostať k nahliadnutiu písomné práce svojho dieťaťa,
- na vydanie potvrdenia o návšteve školy, odpisu vysvedčenia a pod.

I. 2.2 Zákonný zástupca žiaka je povinný :

- vytvoriť pre dieťa podmienky na prípravu na výchovu a vzdelávanie v škole a na plnenie školských povinností,
- dodržiavať podmienky výchovno-vzdelávacieho procesu svojho dieťaťa určené školským poriadkom,
- dbať na sociálne a kultúrne zázemie dieťaťa a rešpektovať jeho špeciálne výchovno- vzdelávacie potreby,
- informovať školu alebo školské zariadenie o zmene zdravotnej spôsobilosti jeho dieťaťa, jeho zdravotných problémoch alebo iných závažných skutočnostiach, ktoré by mohli mať vplyv na priebeh výchovy a vzdelávania,
- nahradiť škodu, ktorú žiak úmyselne zavinil,
- prihlásiť dieťa na plnenie povinnej školskej dochádzky a dbať o to, aby dieťa dochádzalo do školy pravidelne a včas, ak mu nezabezpečí inú formu vzdelávania podľa zákona;
- ak sa žiak zo závažných, nepredvídaných dôvodov nemôže zúčastniť na výchove a vzdelávaní v škole, jeho zákonný zástupca je povinný bezodkladne, najneskôr do ďalšieho vyučovacieho dňa oznámiť škole príčinu jeho neprítomnosti a to prostredníctvom EDUPAGE, telefonicky, osobne, emailom SMS správou. Za dôvod ospravedlniteľnej neprítomnosti žiaka sa uznáva najmä choroba, prípadne lekárom nariadený zákaz dochádzky do školy, mimoriadne nepriaznivé poveternostné podmienky alebo náhle prerušenie

premávky hromadných dopravných prostriedkov, mimoriadne udalosti v rodine alebo účasť žiaka na súťažiach, alebo iné závažné dôvody.

- ak žiak ochorie a na odporúčanie lekára ostáva v domácej liečbe, je zákonný zástupca povinný bezodkladne túto skutočnosť oznámiť triednemu učiteľovi, ako aj predpokladanú dobu liečenia odporúčanú lekárom,
- neprítomnosť žiaka na najviac 5 dní ospravedlňuje škola na základe žiadosti jeho zákonného zástupcu, vo výnimočných a osobitne odôvodnených prípadoch škola môže vyžadovať lekárske potvrdenie o chorobe alebo iný doklad potvrdzujúci odôvodnenosť neprítomnosti. Žiadosť je zákonný zástupca povinný zaslať škole /triednemu učiteľovi/ prostredníctvom rodičovského konta v Edupage /v odôvodnených prípadoch písomne/ a to najneskôr v deň návratu žiaka na vyučovanie. V prípade nezaslania žiadosti zákonného zástupcu v stanovenej lehote na ospravedlnenie neprítomnosti žiaka budú vymeškané hodiny neospravedlnené. Ak neprítomnosť žiaka z dôvodu ochorenia trvá viac ako päť po sebe nasledujúcich vyučovacích dní, vyžaduje sa aj predloženie potvrdenia od lekára. V prípade podozrenia, zneužívania, resp. nepravdivých informácií bude škola preverovať situáciu aj v spolupráci s ÚPSVaR.
- ak neprítomnosť žiaka netrvá dlhšie ako 5 vyučovacích dní /vrátane/, o ospravedlnení neprítomnosti – žiadosti zákonného zástupcu - rozhodne triedny učiteľ. Ak neprítomnosť žiaka na vyučovaní trvá viac ako 5 dní, o ospravedlnení rozhodne riaditeľ školy na základe odporúčania triedneho učiteľa.

Čl. II

Výkon práv a povinností žiakov a ich zákonných zástupcov v škole

- Výkon práv a povinností vyplývajúcich zo školského zákona musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého.
- Žiak nesmie byť v súvislosti s výkonom svojich práv postihovaný za to, že podá na iného žiaka, pedagogického zamestnanca alebo iného zamestnanca školy sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania.
- Žiak, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného predpisu.
- Škola alebo školské zariadenie podľa tohto zákona nesmie žiaka postihovať alebo znevýhodňovať preto, že uplatňuje svoje práva podľa školského zákona.

II. a/ Dochádzka do školy, príchod a odchod zo školy

1. Žiak prichádza do školy včas, podľa rozvrhu hodín najneskôr 5 minút pred začiatkom vyučovania.
2. Žiaci majú prístup do šatní 15 minút pred začiatkom vyučovania. V šatni má každý žiak miesto pre topánky a vrchný odev. Všetky veci musí mať každý žiak uložené.
3. Všetci žiaci sa prezúvajú i na popoludňajšom vyučovaní. Prezuvky musia byť čisté, hygienicky neškodné a bezpečné. Žiakom sa zakazuje používať prezuvky na vysokom opätku. Ak má žiak prezuvky so šnúrkami, tieto musia byť zaviazané.
4. Na svojom mieste je žiak na začiatku vyučovacej hodiny.
5. Mimo vyučovania sa v priestoroch školy a okolí zdržuje len v čase, keď to určí vyučujúci a je pod jeho priamym dozorom.

6. Všetky ospravedlnenia neprítomnosti žiaka sa zaznamenávajú do elektronickej triednej knihy.
7. Žiak bude uvoľnený z vyučovania len za prítomnosti zákonného zástupcu. Ak nemôže zákonná zástupca prísť po svoje dieťa, na oštenie odporúčame prvé vyučovacie hodiny, resp. navštíviť lekára po skončení vyučovania.
8. Ak nemôže žiak prísť do školy pre vopred známu príčinu, požiada o uvoľnenie triedneho učiteľa. Na jednu vyučovaciu hodinu uvoľní žiaka príslušný učiteľ, na jeden deň triedny učiteľ, na viac ako 5 dní vo výnimočných prípadoch na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu žiaka riaditeľ školy.
9. Žiak sa pri predčasnom odchode z vyučovania zapíše do knihy odchodov na vrátnici.
10. Každá neospravedlnená hodina sa oznamuje zákonným zástupcom žiaka.
12. Žiaci odchádzajú zo školy po skončení poslednej vyučovacej hodiny. Je zakázané sa bezdôvodne zdržovať v priestoroch školy po skončení vyučovania podľa rozvrhu.
13. Žiak sa môže zúčastniť školských súťaží, výletov, exkurzií len s písomným súhlasom zákonného zástupcu, ktorý odovzdá pred akciou pedagogickému dozoru alebo triednemu učiteľovi.
14. Ak žiak nemohol vypracovať úlohy a pripraviť sa na vyučovanie, primeraným spôsobom sa ospravedlní na začiatku hodiny a učiteľ mu oznámi, dokia má všetky úlohy splniť.
15. Po skončení vyučovania každý žiak pozbiera vo svojom okolí a lavici hrubú nečistotu, zanesie je do koša, vyloží stoličku. Zbalí si veci a nastúpi si. Pod vedením vyučujúceho žiaci v tichosti odchádzajú do šatne alebo školskej jedálne. Naobedujú sa, prezujú, prezlečú a opustia budovu a priestor školy.
16. V triede po skončení vyučovania ostávajú najdlhšie 10 minút týždenníci, aby dali triedu do poriadku podľa príkazov tried. učiteľa.
17. Žiak má možnosť prihlásiť sa do ŠKD /1.-4.ročník/ a záujmových krúžkov, ktoré zriadila škola. Pre zaradených žiakov je dochádzka do ŠKD, záujmových krúžkov povinná.

II. b/ Správanie sa na vyučovaní :

1. Vyučovacie hodiny v škole prebiehajú podľa rozvrhu hodín schváleného riaditeľom školy. Oboznámiť sa s rozvrhom môže zákonný zástupca na webovej stránke školy alebo v triede svojho dieťaťa, kde je rozvrh na príslušný školský rok umiestnený na stene.
2. Žiak je na vyučovaní pozorný, aktívny a tvorivý. Sedí disciplinovane, sústredene pracuje, nevyrušuje a nerozptyľuje pozornosť spolužiakov, udržuje si poriadok na svojom mieste, ktoré môže opustiť len s dovoľením učiteľa.
3. Ak chce žiak odpovedať alebo sa vyučujúceho na niečo spýtať, musí sa prihlásiť zdvihnutím ruky. Vyvolaný žiak si sadne na pokyn vyučujúceho.
4. Triedu, učebňu a ihrisko môže žiak opustiť len so súhlasom vyučujúceho. Školský areál počas vyučovania možno opustiť len v sprievode zákonného zástupcu alebo vyučujúceho.
5. Pomôcky potrebné na vyučovanie si žiak pripraví pred začiatkom vyučovacej hodiny. Po zazvonení ticho čaká na svojom mieste na príchod vyučujúceho.
6. Žiak je povinný nosiť na vyučovanie potrebné učebnice a pomôcky podľa rozvrhu hodín, prípadne podľa pokynov vyučujúceho. Nie je dovoľené nosiť do školy predmety, ktoré rozptyľujú pozornosť, predmety, ktoré sú zdraviu nebezpečné, väčšie sumy peňazí ako aj cenné veci, za ktoré škola nezodpovedá. V prípade, že si žiak opakovane bez závažnejšieho dôvodu neprinesie pomôcky na vyučovanie, môže mu byť udelené niektoré z výchovných opatrení alebo navrhnutá znížená známka zo správania.
7. Počas vyučovania, vrátane prestávok žiak nesmie používať mobilný telefón, mp3 prehrávače ani inú elektroniku. Pokiaľ si donesie žiak mobilný telefón do školy, je povinný ho vo vypnutom stave odovzdať triednemu učiteľovi, resp. inému poverenému pedagógovi. Mobilný telefón bude žiakovi vrátený po skončení poslednej vyučovacej hodiny. Ak žiak poruší toto nariadenie, bude mu udelené výchovné opatrenie. Za stratu a poškodenie týchto vecí škola nezodpovedá.
8. V osobných veciach sa žiak obracia na svojho triedneho učiteľa. V závažných prípadoch sa obracia na riaditeľa alebo zástupcu riaditeľa školy.

9. Žiak nepoužíva hrubé, vulgárne slová, neslušné výrazy. Spory so spolužiakmi nerieši šikanovaním ani bitkou. Ak tak bude konať, považuje sa to za hrubé porušenie školského poriadku.
10. Správanie žiakov musí byť vždy v súlade s pravidlami spoločenského správania.
11. Žiaci sú povinní slušne a zdvorilo sa správať voči riaditeľovi školy, učiteľom, vychovávateľkám, všetkým zamestnancom i dospelým osobám, s ktorými sa stretnú v budove školy.
12. Ak počas vyučovania vstúpi do triedy dospelá osoba, žiaci sa postavia. Sadnú si len na pokyn vyučujúceho učiteľa. Rovnako zdravia pri odchode dospelé osoby z triedy. Na hodinách TEV, VYV, ako aj pri písomných prácach žiaci nevstávajú.
13. Do zborovne žiaci nevstupujú, zaklopú a čakajú. Bez vážneho dôvodu neklopú na dvere zborovne a nevyvolávajú vyučujúcich.
14. Do kabinetov je žiakom vstup povolený iba v sprievode učiteľa, prípadne vedúceho kabinetu.
15. Do kabinetu chémie sa vstup žiakom nepovoľuje.

Vyučovanie Tv:

- Žiak úplne oslobodený od vyučovania TSV rozhodnutím riaditeľa školy na základe odporúčania odborného lekára sa nemusí zúčastňovať hodín TSV, pokiaľ sú v rozvrhu prvé alebo posledné. V tom čase má zodpovednosť za dieťa jeho zákonný zástupca. Toto rozhodnutie sa týka aj žiakov, ktorí sú uvoľnení dočasne na dlhšiu dobu /napr. alergici/ na základe lekárskeho rozhodnutia. Ak majú takíto žiaci hodinu TSV inú ako prvú či poslednú, zúčastňujú sa vyučovania a riadia sa pokynmi vyučujúceho.
- Na hodiny TSV sa žiak prezlieka do čistého cvičebného úboru podľa pokynov učiteľa TSV. Ak nemôže cvičiť zo zdravotných dôvodov týždeň a kratšie, prinesie ospravedlnenie od zákonných zástupcov. Ak nemôže cvičiť dlhšie, musí vyučujúcemu TEV predložiť potvrdenie od lekára.
- Opakované a úmyselné zabúdanie cvičebného úboru je dôvod na udelenie výchovného opatrenia.

Ak žiak svojím správaním a agresivitou ohrozuje bezpečnosť a zdravie ostatných žiakov, ostatných účastníkov výchovy a vzdelávania alebo narúša výchovu a vzdelávanie do takej miery, že znemožňuje ostatným účastníkom výchovy a vzdelávania vzdelávanie, riaditeľ školy môže použiť ochranné opatrenie, ktorým je okamžité vylúčenie žiaka z výchovy a vzdelávania, umiestnením žiaka do samostatnej miestnosti za prítomnosti pedagogického zamestnanca. Riaditeľ školy podľa potreby bezodkladne privolá

a) zákonného zástupcu,

b) zdravotnú pomoc,

c) Policajný zbor.

II. c/ Triedna samospráva, žiacky parlament:

- Samosprávu si môžu voliť žiaci v triede na začiatku školského roka.
- Samospráva triedy zaručuje, riadi a kontroluje celú činnosť triedy, podporuje týždenníkov, spolupracuje a pomáha triednemu učiteľovi.
- Zloženie samosprávy je na rozhodnutí triedy a triedneho učiteľa.
- Nástenkári v triede dbajú o estetický vzhľad nástieniek, výzdoby, dbajú o ich pravidelnú výmenu.
- Do žiackeho parlamentu sú volení dvaja žiaci za každú triedu ročníkov 5.-9.
- Žiacky parlament je pomocným orgánom riaditeľa školy. Reprezentuje žiakov školy. Predkladá riaditeľovi požiadavky žiakov, návrhy na zlepšenie a humanizáciu života v škole, návrhy na uskutočňovanie aktivít v

škole. Podieľa sa na ich organizovaní. Riadi sa vlastným plánom práce. Koordinátora žiackeho parlamentu z radov pedagógov určí riaditeľ školy.

- Týždenníci sa riadia pokynmi triedneho učiteľa – zodpovedajú za poriadok v triede po vyučovaní, vetranie triedy počas prestávok, čistotu tabule, dostatok kried v triede. Ak sa učiteľ nedostaví na vyučovanie do desiatich minút od začiatku hodiny, oznámia to v zborovni, resp. zástupkyňiam školy.
- Triedne kolektívy pomáhajú zdravotne znevýhodneným žiakom a žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia : fyzicky - presun v budove školy, v triede v učení a osobných problémoch
- Triedni učitelia vedú triedne kolektívy k ochrane zdravotne znevýhodnených detí a vzájomnej pomoci.
- Žiaci základnej školy sa správajú úctivo a priateľsky k žiakom špeciálnej základnej školy, pomáhajú im podľa svojich možností a schopností pri presunoch a riešení iných problémov, v prípade potreby pomoci privolajú dospelých.

II. d/ Správanie sa cez prestávku, mimo triedy :

- Prestávky slúžia na oddych a na prípravu na nasledujúcu hodinu. Je zakázané naháňať a biť sa so spolužiakmi, chodiť po zábradlí a vešať sa naň, vykláňať sa z okien, vyhadzovať papiere, odhadzovať odpadky na dlážku, bezdôvodne sa dlhodobo zdržovať na WC a používať mobilný telefón.
- Cez malú prestávku sa žiaci zdržiavajú v triede. Triedu môžu opustiť len na wc, resp. zo závažných dôvodov.
- Ak žiaci nemajú odpoľudňajšie vyučovanie, nesmú popoludní vstupovať do školských budov.
- Po skončení školskej akcie mimo budovy školy a v čase po ukončení vyučovania môžu odísť žiaci 2. stupňa so súhlasom učiteľa domov. Miesto rozchodu musí byť určené tak, aby sa zabezpečil neohrozený návrat žiakov domov, najlepšie pred budovu školy.

II. e/ Správanie sa žiakov mimo školy :

- Žiaci sú povinní slušne sa správať i v čase mimo vyučovania, počas voľných dní a počas školských prázdnin.
- Žiaci sú zdvorilí voči dospelým, najmä k chorým ľuďom, starším, telesne postihnutým, ženám, uvoľňujú im cestu a miesto v dopravných prostriedkoch. Chránia mladších spolužiakov a deti.
- Na cestách, uliciach a križovatkách dodržiavajú dopravné predpisy. V meste sa riadia pokynmi príslušníkov policajného zboru, svetelnými a zvukovými signálmi.

II. f/ Zamedzenie užívania a šírenia drog a ostatných návykových látok v škole :

Prevenca drogových závislostí vychádza z článku 33 Dohovoru o právach dieťaťa a Európskej protidrogovej stratégie. Týka sa realizácie preventívnych opatrení na úrovni škôl a školských zariadení, priorít rezortu školstva, výchovno-vzdelávacích projektov a programov. Článok 33 Dohovoru o právach dieťaťa hovorí, že každé dieťa má právo na ochranu pred používaním narkotika psychotropných látok a pred zapojením do ich výroby a distribúcie.

Žiakom je zakázané:

- fajčiť v priestoroch školy, v areáli školy a pri činnostiach organizovaných školou,
- užívať tabakové a nikotínové výrobky v priestoroch školy, v areáli školy a pri činnostiach organizovaných školou,
- užívať alkoholické výrobky v priestoroch školy, v areáli školy a pri činnostiach organizovaných školou,

- užívať návykové nelegálne látky / drogy / v priestoroch školy, v areáli školy a pri činnostiach organizovaných školou,
- prinášať do školy alebo na činnosti organizované školou alkoholické nápoje, tabakové výrobky, nikotínové výrobky, návykové látky (drogy) a iné zdraviu škodlivé látky, požívať ich v škole alebo pri činnostiach organizovaných školou, byť pod ich vplyvom v škole, pri činnostiach organizovaných školou,
- prechovávať alkoholické výrobky, tabakové výrobky, nikotínové výrobky, návykové látky v škole, ako aj na akciách organizovaných školou,
- prinášať a distribuovať (dávať, predávať) alkoholické výrobky, tabakové výrobky, nikotínové výrobky a iné návykové látky (drogy) ďalším osobám, v škole alebo pri činnostiach organizovaných školou.

Postup pri riešení požitia alkoholu:

- ak má pedagogický zamestnanec podozrenie, že žiak požil alkohol v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, môže použiť ochranné opatrenie, ktorým je okamžité vylúčenie žiaka z výchovy a vzdelávania, umiestnením žiaka do samostatnej miestnosti za prítomnosti pedagogického zamestnanca. Riaditeľ školy bezodkladne privolá zákonného zástupcu žiaka, prípadne zdravotnú pomoc a príslušné oddelenie Policajného zboru SR,
- o dôvodoch a priebehu ochranného opatrenia vyhotoví riaditeľ školy, alebo ním poverený pedagogický zamestnanec písomný záznam,

Porušenie školského poriadku sa prerokuje na pedagogickej rade a žiakovi, ktorý sa previnil proti školskému poriadku, sa uloží výchovné opatrenie v súlade so Školským poriadkom pre žiakov. Rozhodnutie pedagogickej rady o výchovnom opatrení sa zašle zákonnému zástupcovi. Pri stave opitosti, kedy je žiak ohrozený na živote alebo ohrozuje svoje okolie, závažným spôsobom narušuje školské vyučovanie, je privolaná rýchla zdravotnícka pomoc, prípadne polícia a bezodkladne zákonný zástupca žiaka.

Postup pri riešení fajčenia a užívania tabakových a nikotínových výrobkov :

- ak sa žiak previní proti školskému poriadku tým, že nerešpektuje zákaz fajčenia, užívania tabakových a nikotínových výrobkov , triedny učiteľ upovedomí preukázateľným spôsobom zákonného zástupcu žiaka a z pohovoru vyhotoví zápisnicu,
- triedny učiteľ na pohovore upovedomí zákonného zástupcu s navrhovaným výchovným opatrením, ktoré bude následne prerokované na zasadnutí pedagogickej rady.

Porušenie školského poriadku sa prerokuje na pedagogickej rade a žiakovi, ktorý sa previnil proti školskému poriadku, sa uloží výchovné opatrenie v súlade so Školským poriadkom pre žiakov. Rozhodnutie pedagogickej rady o výchovnom opatrení sa zašle zákonnému zástupcovi.

Postup pri riešení užívania iných nelegálnych návykových látok :

- ak má pedagogický zamestnanec podozrenie, že žiak je pod vplyvom nelegálnych návykových látok

alebo ich užíva v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, môže použiť ochranné opatrenie, ktorým je okamžité vylúčenie žiaka z výchovy a vzdelávania, umiestnením žiaka do samostatnej miestnosti za prítomnosti pedagogického zamestnanca. Riaditeľ školy bezodkladne privolá zákonného zástupcu žiaka, zdravotnú pomoc a príslušné oddelenie Policajného zboru SR.

- o dôvodoch a priebehu ochranného opatrenia vyhotoví riaditeľ, alebo ním poverený pedagogický zamestnanec školy písomný záznam.

Porušenie školského poriadku sa prerokuje na pedagogickej rade a žiakovi, ktorý sa previnil proti školskému poriadku, sa uloží výchovné opatrenie v súlade s čl. XV. ods. 4 písm. d Školského poriadku pre žiakov. Rozhodnutie pedagogickej rady o výchovnom opatrení sa zašle zákonnému zástupcovi.

Postup pri riešení prechovávaní legálnych (alkoholické, tabakové, nikotínové výrobky) a nelegálnych návykových látok / drogy / :

- ak má pedagogický zamestnanec podozrenie, že žiak prechováva návykové látky, vyzve žiaka, aby vybral návykové látky z osobných vecí, nedotýkal sa ich a okamžite kontaktuje zákonného zástupcu žiaka a príslušné oddelenie Policajného zboru SR.
- priebehu situácie sa vyhotoví zápisnica, ktorú podpíše zákonný zástupca žiaka.

Porušenie školského poriadku sa prerokuje na pedagogickej rade a žiakovi, ktorý sa previnil proti školskému poriadku, sa uloží výchovné opatrenie v súlade so Školským poriadkom pre žiakov. Rozhodnutie pedagogickej rady o výchovnom opatrení sa zašle zákonnému zástupcovi.

Čl. III

Starostlivosť o učebnice, pomôcky a majetok školy, ktorý škola spravuje

- Triedny učiteľ vedie žiakov k šetreniu a k hospodárnemu zaobchádzaniu s učebnicami. Za svojvoľné poškodenie učebníc udelí triedny učiteľ žiakovi výchovné opatrenie.
- Žiak každú učebnicu po prevzatí pod vedením triedneho učiteľa dôkladne prekontroluje. Zistené nedostatky, chýbajúce strany a pod. si žiak poznačí na zadnú stranu učebnice. Taktiež si poškodenie učebnice poznačí tr. učiteľ do svojej agendy.
- Žiaci sú povinní udržiavať triedy, šatne, chodby a ostatné priestory v škole i na nádvorí v čistote a poriadku.. Je zakázané poškodzovať lavice, stoličky, tabuľu a ostatné zariadenie. Lavicu i stoličku žiak odovzdá na konci školského roka nepoškodenú vlastným pričinením triednemu učiteľovi. V prípade neúmyselného poškodenia /opotrebovaný materiál/ nahlási túto skutočnosť ihneď triednemu učiteľovi.
- Žiaci musia šetriť kriedu, pomôcky. Nepoškodzujú steny, podlahovinu, neznečisťujú záchody, nerozhadzujú papiere a odpadky. Šetria trávnik, kríky, stromy a ihriská.
- Ak majú žiaci prikrytú svoju lavicu podlahovinou alebo iným vymeniteľným povrchom, sú povinní udržiavať ho v čistote, nepopísaný. Pri znečistení tohto povrchu sú žiaci povinní ho čo najskôr uviesť do pôvodného stavu. Nedovoľuje sa akýmkoľvek spôsobom poškodzovať vymeniteľný povrch ani na lavici iného žiaka.
- Ak žiak úmyselne alebo z nedbanlivosti poškodí školský majetok alebo pomôcku jeho zákonní zástupcovia sú povinní túto škodu odstrániť alebo uhradiť v primeranej výške.

- Ak žiak zistí stratu, krádež alebo poškodenie svojich osobných vecí, je povinný túto skutočnosť okamžite ohlásiť tr. učiteľovi alebo ktorémukoľvek vyučujúcemu.
- Manipulovať s oknami, žalúziami, svetelnými vypínačmi a audiovizuálnymi prístrojmi môžu žiaci len so súhlasom a pod dozorom učiteľa.
- Žiakom je zakázané otvárať okná do inej polohy ako vetracej.

Čl. IV

Bezpečnosť a ochrana zdravia žiakov, ochrana pred sociálno - patologickými javmi, diskrimináciou alebo násilím.

- Žiak je povinný udržiavať svoje oblečenie, telo i zovňajšok v čistote, do školy nosiť hygienické vrecúško, vreckovku, dbať na základné hygienické pravidlá.
- Do školy prichádza žiak vhodne a čisto upravený, bez výstredností v úprave svojho zovňajšku. Zachováva striedmosť v obliekaní.
- Na hodiny telesnej a výtvarnej výchovy si žiaci nosia predpísaný úbor a pomôcky. V prípade opakovaného nenosenia úboru žiak bude najmä z hľadiska bezpečnosti vylúčený z činnosti na vyučovacej hodine a bude mu uložené výchovné opatrenie.
- V taškách i v laviciach musí byť poriadok a čistota.
- Čistotu žiak dodržiava aj pri používaní hygienických zariadení.
- Ak žiak pracuje s ostrými nástrojmi či pomôckami /kružidlo, pravítko, štetec, ceruzky, nástroje v dielni/ musí sedieť na svojom mieste a nemôže sa s nimi pohybovať po miestnosti.
- Žiak nemanipuluje so zásuvkami, didaktickú techniku obsluhuje len vyučujúci. Počítač zapína žiak len po vyzvaní pedagógom.
- V prípade akejkoľvek mimoriadnej udalosti či havárie sa žiak riadi pokynmi vyučujúceho a pokynmi riaditeľa školy.
- V školskom areáli i mimo neho sa našim žiakom prísne zakazuje propagovať, prechovávať a užívať návykové látky - drogy, fajčiť, požívať alkoholické nápoje /aj pivo/ v škole i mimo nej. V prípade porušenia tohto zákazu si škola vyhradzuje právo zníženia známky zo správania, aj keď toto porušenie nenastalo v areáli školy. Riaditeľ a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci sú povinní oznámiť obci požitie alkoholického nápoja alebo inej návykovej látky osobou maloletou do 15 rokov alebo mladistvou do 18 rokov.
- Žiak je povinný dodržiavať bezpečnostné predpisy v laboratóriách, na školskom pozemku, v telocvični a v odbor. učebniach tak, ako ich ukladá tento školský poriadok v prílohách.
- Akékoľvek poranenie alebo úraz vzniknutý v škole musí žiak, triedny učiteľ, dozorkonajúci učiteľ alebo iný svedok okamžite hlásiť učiteľovi alebo riaditeľovi školy.
- V prípade nevhodného správania sa žiaka voči inému žiakovi, slovné napádanie, osočovanie žiaka alebo jeho rodičov či iných rodinných príslušníkov, posmievanie sa, fyzické či psychické ubližovanie, vydieranie akéhokoľvek druhu či diskrimináciu je povinný každý žiak nahlásiť triednemu učiteľovi, výchovnému poradcovi alebo riaditeľovi školy. Ten, kto sa dopúšťa takýchto prejavov, okrem postihu zníženou známkou zo správania bude stíhaný i políciou za trestný čin šikanovania a diskriminácie.
- Žiakom sa prísne zakazuje propagovanie /kreslenie, znázorňovanie, nosenie, ústne propagovanie, propagácia hudby a obrázkov s daným obsahom/ symbolov podporujúcich extrémizmus, šovinizmus, vulgárnych a hanlivých znakov či slov.

Čl. V

Výchovné opatrenia

Výchovné opatrenia udeľujeme priebežne počas školského roka.

a) NAPOMENUTIE A POKARHANIE :

1. Za porušenie školského poriadku :

Ukladajú sa žiakom okamžite po porušení školského poriadku. Každému opatreniu predchádza objektívne prešetrenie previnenia a poklesku. Za menej vážne porušenie školského poriadku je žiakovi udelená poznámka v ETK – tzv. žltá obálka so zaznamenaným dôvodom porušenia školského poriadku. Za vážnejšie porušenie školského poriadku udeľujeme žiakom v elektronickej triednej knihe tzv. červenú obálku – poznámku, v ktorej učiteľ zaznamená porušenie školského poriadku.

Počas polroka je za :

- 3 červené obálky - udelené pokarhanie triednym učiteľom so zápisom v katalógovom liste žiaka po prerokovaní v pedagogickej rade,
- 5 červených obálok - udelené pokarhanie riaditeľom školy so zápisom v katalógovom liste žiaka po prerokovaní v pedagogickej rade,
- 10 a viac červených obálok - návrh na zníženu známku zo správania po prerokovaní v pedagogickej rade.

Pri vážnom porušení školského poriadku bude udelené okamžite pokarhanie riaditeľom školy, pri opakovanom vážnom porušení školského poriadku bude žiakovi po prerokovaní v pedagogickej rade udelená znížená známka zo správania.

2. Za vymeškané neospravedlnené hodiny počas polroka:

- 1 – 3 vymeškaných neospravedlnených hodín - pokarhanie TU
- 4 - 10 vymeškaných neospravedlnených hodín pokarhanie riaditeľom školy
- 11-19 vymeškaných neospravedlnených hodín - návrh na zníženu známku zo správania 2
- 20 - 59 vymeškaných neospravedlnených hodín - návrh na zníženu známku zo správania 3
- 60 a viac vymeškaných neospravedlnených hodín - návrh na zníženu známku zo správania 4
-

3. Za neskoré príchody na vyučovanie počas štvrtého roka :

- Za 1 -5 pokarhanie TU
- Za 5-12 pokarhanie RŠ
- Za 13 a viac znížená známka zo správania

b) POCHVALY A INÉ OCENENIA

Pochvaly a iné ocenenia sa udeľujú za mimoriadny prejav aktivity a iniciatívy, za záslužný alebo statočný čin, za dlhodobú úspešnú prácu pre kolektív. Pochvaly sa udeľujú ústne alebo písomne pred kolektívom triedy alebo školy. V osobitne odôvodnených prípadoch môže udeliť pochvalu žiakovi zástupca zriaďovateľa či orgán verejnej správy.

Škola udeľuje:

- ústnu pochvalu od vyučujúceho
- písomnú pochvalu od vyučujúceho do elektronickej triednej knihy – tzv. zelená obálka
- písomnú pochvalu od triedneho učiteľa so zápisom do katalógového listu žiaka,
- písomnú pochvalu od riaditeľa školy so zápisom do katalógového listu žiaka
- pochvalu od riaditeľa školy vo forme vecného daru so zápisom do katalógového listu žiaka.

Zákonný zástupca má právo byť informovaný o udelení výchovných opatrení svojmu dieťaťu. Pochvala a pokarhanie od triedneho učiteľa a pochvala a pokarhanie od riaditeľa školy sa udeľuje na tlačivách, ktoré sa zasielajú v jednom exemplári zákonným zástupcom, druhý sa zakladá do evidencie v ZŠ.

Čl. VI

Prevádzka a vnútorný režim školy

Prehľad vyučovacích hodín a prestávok

1.vyuč.hodina 7,45 – 8,30 hod.

2.vyuč.hodina 8,40 – 9,25 hod.

3.vyuč.hodina 9,45 – 10,30 hod.

4.vyuč.hodina 10,40 – 11,25 hod.

5.vyuč.hodina 11,35 – 12,20 hod.

6.vyuč.hodina 12,30 – 13.15hod.

obedňajšia prestávka 13,15 -13,45

7.vyuč.hodina 13,45- 14,30 hod

Vnútorná organizácia školy

Vstup do budovy:

Od 6.30 hod. žiaci v ŠKD, ostatní po príchode do školy od 7,30 hod môžu disciplinovane vyjsť na chodby a prezúvať sa, odkladať oblečenie na chodbách pod dozorom dozorkonajúcich pedagógov.

Dozor :

- Je vykonávaný podľa osobitného rozvrhu, ktorý je umiestnený na chodbách školy, ako aj v školských jedálňach.
- Po skončení vyučovania učiteľ, ktorý má v triede poslednú vyučovaciu hodinu, zodpovedá za poriadok v triede, vyložené stoličky, vyzbieranie väčšieho odpadu, disciplinovaný nástup žiakov a spoločné opustenie priestorov pod vedením vyučujúceho do šatne a jedálne.
- Hlavný vchod do budov školy je do 11,25 hod uzavretý. Vstup je možný po zazvonení pri vstupných dverách školy.
- V budove sa nesmú bezdôvodne zdržiavať cudzie osoby.

Čl. VII

Záverečné ustanovenie

1. Tento školský poriadok školy bol prerokovaný a schválený na pedagogickej rade dňa 4. 09. 2023.
2. Školský poriadok nadobúda účinnosť 5. 09. 2023 a týmto dňom sa ruší platnosť školského poriadku školy zo dňa 23. 11. 2022.

Revúca, 4. 09. 2023

Mgr. Emil Valko
riaditeľ školy

PORIADOK TELOCVIČNE

1. Vstup do telocvične a na ihriská je povolený iba pod dozorom vyučujúceho alebo s jeho súhlasom.
2. Cez prestávky je vstup do telocvične zakázaný.
3. Žiaci musia mať na vyučovacích hodinách TV a pri inej športovej činnosti cvičebný úbor.
4. Za súčasť športového úboru sa nepovažuje: košeľa, blúzka, sveter, pančuchové nohavice, spodky, náteľník, papuče, šľapky, topánky, ortopedická obuv a podobne.
5. Športový úbor pozostáva z trenírok, bavlneného trička či tielka, bavlnených alebo vlnených ponožiek a športovej obuvi.
6. V chladnejších mesiacoch možno použiť teplákovú súpravu alebo jej časti, návleky na členky, kolená, lakte a zápästia. V teplom počasí je povolené používať potítka na zápästí, členku proti potu.
7. Pri športovej činnosti je zakázané nosiť hodinky, prstene, retiazky. Dlhé vlasy musia byť stiahnuté gumičkou.
8. V prípade, že žiak nemá predpísaný cvičebný úbor, musí byť vykázaný zo športovej činnosti alebo vyučovacej hodiny TV na dobu, kým si úbor nedá do predpísaného poriadku.
9. Žiaci sa v šatniach, na chodbe, v telocvičniach, na ihriskách správajú disciplinovane, nie sú neprimerane hluční, nepoužívajú vulgárne výrazy, nepoškodzujú zariadenie šatní, telocvične a športovísk. V šatniach a na chodbe je počas prestávok zakázané behať, naháňať sa a strkať do spolužiakov. Chlapcom je zakázaný vstup do dievčenskej šatne a naopak.
10. Pri pohybových a športových hrách a súťažiach sú žiaci povinní dodržiavať ich pravidlá, pri gymnastických a iných cvičeniach, aerobiku, turistike sú povinní dodržiavať rady, pokyny a upozornenia vyučujúceho.
11. Žiaci sú povinní pred každou telesnou činnosťou dostatočne sa rozcvičiť pod vedením vyučujúceho alebo podľa jeho pokynov.
12. Žiaci nesmú cvičiť na náradí v neprítomnosti vyučujúceho. Prísne sa zakazuje najmä hojdanie na kruhoch, preskakovanie švédskej debny, hojdanie na lane, šplhanie na lane a tyči, lezenie na závesné rebríky, cvičenie na kladine, skoky na žinenky bez pokynov, pomoci a záchrany vyučujúceho. **VELMI PRÍSNE SA ZAKAZUJE** lezenie po basketbalových konštrukciách, vešanie sa na basketbalové koše, sieťky, lezenie a vešanie sa na futbalové a hádzanárske bránky.
13. V prípade, že sa vyučujúci venuje inej činnosti, žiaci sú povinní podľa jeho pokynov dávať pomoc a záchranu spolužiakom pri cvičení.
14. Žiaci na hodinách TV nesmú jesť a piť, túto činnosť vykonávajú počas prestávok mimo športovísk.
15. **NA HODINÁCH TV JE PRÍSNE ZAKÁZANÉ ŽUŤ ŽUVAČKY!**
16. Ak žiak z akýchkoľvek dôvodov musí opustiť priestor, v ktorom jeho trieda športuje, je povinný pred odchodom oznámiť to vyučujúcemu. Tak isto oznámi aj svoj návrat.
17. Každý úraz, ktorý vyučujúci nezbadal, sú žiaci povinní ihneď hlásiť.
18. Každý úraz vyučujúci ihneď zapíše do knihy úrazov a do troch dní vyplní záznam o úraze.
19. Všetkým je zakázané v telocvičniach, na ihriskách, v šatniach fajčiť a požívať alkoholické nápoje a iné omamné látky.
20. Pri podozrení, že žiak pred športovaním pil alkohol, je vyučujúci povinný nepripustiť ho k výkonu športovej činnosti a zabezpečiť vykonanie dychovej skúšky. Ak bola skúška pozitívna, je povinný so svedkami spísať záznam.
21. Aby sa zabránilo krádežiam v šatniach, žiaci odovzdajú na začiatku vyučovacej hodiny peniaze, hodinky a iné cennosti vyučujúcemu, ktorý ich uschová a vydá po skončení hodiny.
22. Žiaci sami bez dovoľenia nesmú vstupovať do kabinetov TV a skladu, svojvoľne si brať lopty a iné športové náradie.
23. Žiaci, ktorí pre chorobu alebo úraz nemôžu na hodine TV cvičiť, túto okolnosť preukážu pred začiatkom hodiny lekárskeym potvrdením. Podľa pokynov vyučujúceho sú povinní pomáhať pri zapisovaní výkonov, meraní alebo pri inej činnosti.
24. Menštruácia nie je dôvod pre oslobodenie z hodiny telesnej výchovy.

25. Žiaci, ktorí majú dlhotrvajúcu chorobu či úraz niektorej časti tela, donesú o tomto lekárske potvrdenie. Na hodinách TV budú vykonávať len primerané cvičenia adekvátne ich telesnému stavu. Ak je TV prvou alebo poslednou vyučovacou hodinou, môže žiak oslobodený od TV rozhodnutím riaditeľa školy prísť na 2 vyučovaciu hodinu, resp. odísť domov.

PORIADOK NÁRAĐOVNE, DIELNE

1. Školský pozemok je majetkom všetkých žiakov, preto je povinnosťou každého žiaka na pozemku pracovať a starať sa o jeho dobrú úroveň a vzhľad.
2. Žiaci musia náradie prenášať vo zvislej polohe, ostrými časťami dolu a dopredu.
3. Náradie používame len podľa pokynov vyučujúceho.
4. Vedúci pracovnej skupiny vydáva náradie a po skončení práce ho prijíma len dôkladne očistené.
5. Každý žiak je povinný dbať o svoje zdravie a zdravie svojich spolužiakov.
6. Na pozemku sa pohybujeme len po chodníkoch.
7. Po skončení práce si každý žiak musí umyť ruky mydlom.
8. Pri práci na pozemku treba mať pracovný oblek a obuv.

PORIADOK UČEBNE FYZIKY

1. Žiaci do laboratória vstupujú len na pokyn vyučujúceho.
2. Na každé laboratórne cvičenie sa žiak pripraví a prácu robí podľa postupu v návode, prípadne podľa pokynov učiteľa.
3. Žiaci každej skupiny sú zodpovední za prístroje, ktoré počas cvičenia používajú. Zaobchádzajú s nimi starostlivo a opatrne. Ak ich úmyselne alebo z hrubej neobľahčivosti poškodia, musia škodu nahradiť. Po skončení cvičenia odovzdajú všetky prístroje v poriadku a vyčistené.
4. Akékoľvek chyby na prístrojoch, prípadne na laboratórnom zariadení, treba ihneď ohlásiť vyučujúcemu.
5. Pri práci treba dodržiavať bezpečnostné predpisy, s ktorými žiakov oboznámi vyučujúci. Oboznámenie sa s bezpečnostnými predpismi potvrdí každý žiak svojim podpisom do osobitného zošita.
6. Po ukončení laboratórneho cvičenia si každá skupina urobí na svojom pracovisku poriadok.
7. Mimoriadnu pozornosť venujeme práci s elektrickými prístrojmi. Elektrické obvody napájame podľa schémy a až potom ich zapojíme na zdroj napätia. Obvod sa môže pripojiť na zdroj až vtedy, keď ho skontroloval vyučujúci.
8. S vodičmi sa nesmie manipulovať dovtedy, kým je v obvode zapojený zdroj napätia. Nikdy sa nedotýkame neizolovaných (holých) vodičov.
9. Pri akejkoľvek nehode s elektrickým prúdom ihneď vypnite zdroj napätia. Ak vznikne požiar, nehaste ho vodou ani kvapalinovým hasiacim prístrojom. Na hasenie použite vhodný druh hasiaceho prístroja.
10. meraní si každý žiak vedie zápis v zošite na to určenom.
11. Pri práci šetrne zaobchádzame s energetickými zdrojmi (plyn, elektrická energia) a vodou.
12. Tento laboratórny poriadok sú žiaci povinní poznať a dodržiavať.

PORIADOK CHEMICKÉHO LABORATÓRIA

1. ÚČEL

Účelom tejto organizačnej smernice (ďalej OS) je popísať prevádzkovo-bezpečnostné pravidlá pre chemické laboratórium. Pravidlá sú vypracované na základe príslušných noriem.

2. OBLASŤ PLATNOSTI

Táto OS platí pre všetkých pedagógov školy, ktorí sa zúčastňujú vyučovacieho procesu a taktiež pre všetkých študentov (žiakov) školy, zúčastňujúcich sa vyučovania v chemickom laboratóriu.

3. POJMY A POUŽÍVANÉ SKRATKY

MZ SR - Ministerstvo zdravotníctva SR

OOPP - osobné ochranné pracovné prostriedky

STN - slovenská technická norma

SR - Slovenská republika

BOZP - bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

4. ZODPOVEDNOSŤ A SPOLUPRÁCA

Za dodržiavanie zásad tejto OS je zodpovedné vedenie školy ako aj konkrétny pedagóg, vyučujúci v chemickom laboratóriu.

5.

5.1 Druhy zdraviu škodlivých látok v chemických laboratóriách

a) jedy

b) žieraviny

c) látky škodlivé zdraviu

5.1.1 Jedy

- sú také látky, ktoré spôsobujú otravy v malých alebo opakovaných malých dávkach a sú uvedené v zoznamoch zvlášť nebezpečných jedov a ostatných jedov. Zvlášť nebezpečné jedy sú také, pre vlastnosti ktorých môžu vzniknúť pri zaobchádzaní s nimi nebezpečné omyly a zámeny, alebo ktoré môžu byť nebezpečne zneužívané.

5.2.2 Žieraviny

- sú také látky, ktoré lokálne ťažko poškodzujú tkanivá, s ktorými prídu do priameho styku.

5.2.3 Látky škodlivé zdraviu

- sú také látky, ktoré keď sa dostanú do organizmu, vyvolávajú zdravotné ťažkosti rôznej dĺžky trvania a pri opakovanom respektíve dlhodobom, exponovaní organizmu môžu viesť až k jeho nevyhnutnému poškodeniu.

Skladovanie, manipulácia s látkami uvedenými v kapitolách 5.2.1, 5.2.2 a 5.2.3 je nutné zabezpečovať v zmysle STN 3415.

5.3 Označovanie obalov nebezpečných chemických látok

Všetky obaly (sudy, fľaše a podobne) sú označované etiketou od výrobcu (dodávateľa). Povinnosťou je dbať na to, aby nedošlo k poškodeniu etikety (aby sa nestala nečitateľnou). V prípade nečitateľnosti by mohlo dôjsť k zámene nebezpečných látok a tým aj k závažnému ohrozeniu zdravia.

5.4. Škodlivé účinky a prvá pomoc

Každá skupina zdraviu škodlivých látok je charakterizovaná svojim účinkom. Podľa jej povahy sú tu uvedené základné účinky a bezprostredný spôsob poskytnutia prvej pomoci pri zásahu ľudského organizmu, s ktorým musia byť vyučujúci a žiaci oboznámení.

5.4.1 Škodlivé účinky jedov

Otrava môže vzniknúť inhaláciou prachu alebo uvoľneného kyanovodíka, použitím alebo vstrebávaním – vodných roztokov. Ich pôsobenie spočíva v tom, že zasahujú dýchacie cesty. Menej prudký priebeh otravy je charakterizovaný škrabaním v krku, zovretím hrude, svalovou slabosťou, zrýchleným dýchaním, nevoľnosťou a zvracaním. Ochrnutie dychu a srdcovej činnosti je príčinou smrti, ktorá nastáva udusením.

5.4.2 Prvá pomoc pri otrave jedmi

Okamžite preniesť postihnutého na čerstvý vzduch a volať ihneď lekára. Pri podozrení použitia podávať postihnutému zriedený peroxid vodíka alebo 0,03 %-ný roztok KMnO₄. (hypermangán) s NaHCO₃ (hydrouhlíčan sodný). Zvracanie vyvolať, iba ak je postihnutý pri vedomí. Dávame vdychovať amylnitrit alebo nitroglycerín. Dýchaniu postihnutého venujeme veľkú pozornosť. Pri nepravidelnom dýchaní alebo zastavení dychu ihneď zavádzame umelé dýchanie z úst do úst. S dýchaním neprestávame až do príchodu lekára.

5.4.3 Škodlivý účinok žieravín

Medzi žieraviny patria kyseliny (chlorovodíková, soľná, sírová, dusičná) a žieraviny alkalické povahy (hydroxidy – luhy).

Škodlivý účinok kyseliny chlorovodíkovej – soľnej sa prejavuje na pokožke a slizniciach. Môže spôsobiť nebezpečné poškodenie očí a po použití ťažké poleptanie zažívacieho traktu.

Kyselina sírová spôsobuje na pokožke na slizniciach silné pálenie, ktoré rýchle preniká do hĺbky, pričom postihnuté tkanivo zbelie. Pri opakovanom styku so zriedenou kyselinou pozorujeme na exponovaných miestach zápal kože, pukliny a tvorenie vredkov. U dlhodobo exponovaných osôb sa poškodzuje zubná sklovina. Kyselina dusičná preniká do organizmu najmä dýchacími cestami. Dráždi horné cesty dýchacie, poškodzuje očné spojivky, rohovku a zuby. Pri ťažkých otravách inhaláciou vzniká komplikácia opuchu pľúc. Pri styku s pokožkou spôsobuje ťažké popálenie, pričom poškodené miesto je charakteristicky žlté sfarbené. Žieraviny alkalické povahy (hydroxidy, luhy) leptajú pokožku a rozpúšťajú bielkoviny za vzniku alkalických albuminátorov. Pri styku roztokov alebo tuhých alkálií s pokožkou a najmä sliznicou sa tvoria látky, ktoré nebránia hlbšiemu prenikaniu alkálie do živého tkaniva. Účinok roztoku sa zosilňuje s jeho zvyšujúcou sa teplotou. Pri

trvalej práci s roztokmi alkalickéj povahy sa často objavujú rôzne chronické ochorenia pokožky. Veľmi nebezpečný účinok alkálií je na oči. I v malom množstve, ktoré sa dostane do očí, rýchlo preniká do hĺbky a pôsobením na dúhovku môže nastať i oslepnutie. V práškovej forme nepríjemne pôsobia na horné dýchacie cesty.

5.4.4 Obsah lekárničky v chemickom laboratóriu

Lekárnička v chemickom laboratóriu musí obsahovať:

- 2%-ný roztok KMnO_4 (hypermangán)

- peroxid vodíka

- bórovú vodu

- tamiňovú alebo bórovú masť

- jemnú gázu

- živočíšne uhlie

- obvazy

5.4.5 Normy povolenej koncentrácie výparov v ovzduší

Sú jednotne stanovené vyhláškou Ministerstva zdravotníctva SR – hlavného hygienika SR č. 35/1978 Vestníka MZ SSR najvyššie prípustné koncentrácie škodlivín v pracovnom ovzduší. Uvedené hodnoty sú najvyššie prípustné koncentrácie pre prípad, že sa v ovzduší nachádzajú samostatne. Pri prítomnosti kombinácie viacerých zložiek koncentrácie jednotlivých komponentov musí byť primerane zriadená v pomere k ich priemerným najvyšším hodnotám a k zastúpeniu jednotlivých zložiek v ovzduší.

5.5. Zaobchádzanie s laboratórnym sklom

Väčšina laboratórnych prác si vyžaduje používanie skla a sklo je ľahko rozbitné. Preto všetci žiaci a učitelia v chemickom laboratóriu musia dbať na to, aby pri práci so sklom si nespôsobili úraz a zaobchádzali s ním vždy opatrne. Bdelosť pri voľbe a používaní skla a sklenených aparátúr môže zabrániť rozbitiu a nasledovnému úrazu z rozbitého skla a obsahuje aparatúry alebo v prípade nevyhnutného rozbitia skleneného zariadenia môže zabrániť úrazu, ktorý môže mať i vážne následky.

5.5.1 Ukladanie skla

Sklenený tovar sa uskladňuje v dobre osvetlenej miestnosti vybranej pre tento účel. Treba dodržiavať tieto pravidlá:

1. ťažké kusy uložiť na spodné priečky police, ľahké kusy hore, vysoké kusy dozadu, menšie vždy za sebou ten istý druh.
2. neukladať sklenené predmety vyššie než môže osoba ľahko dočiahnuť bez toho, aby musela použiť rebrík alebo niečo vratkejšie ako napríklad debna, polica a podobne,
3. ukladať sklenené trubice a tyčinky v horizontálnej polohe, aby kusy nevyčnievali z obalu,
4. chýlostivé kusy ukladať v oddelenom kartóne jasne označené pre riadnu evidenciu.

5.5.2 Rozbité sklo

Sklené črepiny v laboratóriu odstraňujeme metlou a lopatkou. Drobné úlomky pozbierame veľkými kusmi vlhkej bavlny. Na sklené črepy a rozbité sklo máme osobitnú nádobu. Rozbité sklo neodhadzujeme do košov alebo nádob na odpadový papier, handry alebo iný odpad.

5.7 Vetrание chemických laboratórií

Chemické škodliviny, unikajúce do pracovného ovzdušia, môžu spôsobiť vážne ujmy na zdraví žiakov a učiteľov. Preto je potrebné rešpektovať a realizovať všetky opatrenia, aby výron škodlivín do ovzdušia laboratória bol minimálny. V tejto súvislosti treba poukázať i na také opatrenia, ako je náhrada škodlivín a jedovatých látok menej škodlivými a zdravotne neškodnými chemickými látkami.

5.8 Osobné ochranné pracovné prostriedky (OOPP)

Osobné ochranné pracovné prostriedky majú v súčasnosti stále dôležitejšiu úlohu pri zabezpečovaní bezpečnosti pri práci, aj keď výhľadove by sa mala venovať čoraz väčšia pozornosť zvyšovaniu bezpečnosti práce vhodnou úpravou pracoviska (laboratória). Tým by sa výrazne zmenšila potreba a význam vybavovania pracovísk ochrannými prostriedkami pri súčasnom zvýšení bezpečnosti pri práci.

V praxi sa často stretávame s prípadmi, kde sme nútení v záujme umožnenia bezpečnosti pri práci použiť OOPP. Veľmi často sa stáva, že žiaci ale aj učitelia OOPP v laboratóriách nepoužívajú, hoci ich majú po ruke. Neuvedomujú si, že vystavujú nebezpečenstvu svoje zdravie a svoj život.

5.9 Pravidlá BOZP platné pre chemické laboratórium

- laboratórne nádoby sa nesmú používať k jedlu, pitiu a uschovaniu potravín. Potraviny ani nápoje nesmú byť odkladané v chladničkách určených pre laboratórne použitie.
- do odpadového potrubia je zakázané vylievať rozpúšťadlá, ktoré sa nemiešajú s vodou, s kyselinami alebo luhmi uvoľňujú jedovaté alebo dráždivé plyny.
- do odpadového potrubia sa môžu vylievať v obmedzenom množstve jednorázovo najviac 0,5 litra po dostatočnom zriedení (1:10) rozpúšťadlá dokonale zmiešané s vodou a kyseliny a tiež lúhy zriedené najmenej 1:30.
- pri všetkých manipuláciách s látkami v otvorených nádobách (skúmavky, banky a pod.) sa musí ústie nádobiek držať od seba a iným spolužiakom.
- všetky obaly (fľaše, plechovky a iné) s obsahom chemikálií, musia byť označené dobre čitateľným štítkom.

PORIADOK CVIČNEJ KUCHYNE

1. Pred odchodom do cvičnej kuchyne čakajú žiačky vyučujúcu v určenej triede prezlečené do pracovného odevu, s upravenými vlasmi.
2. Do cvičnej kuchyne odchádzajú disciplinovane len pod vedením vyučujúcej.
3. Otváranie a zatváranie cvičnej kuchyne robí zásadne vyučujúca.
4. Vstup do kuchyne je žiačkam povolený iba v sprievode vyučujúcej.
5. Žiačky musia dodržiavať postupy pri príprave pokrmov a zásady bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.
6. Zachovávať pracovnú a osobnú hygienu, na odpadky používať nádobu, ktorú po vyprázdnení vyumývajú horúcou vodou a pridaním dezinfekčného prostriedku.
7. Pri praktickom varení žiačky pracujú v skupinách, potrebné pomôcky im prideluje vyučujúca.
8. Žiačky sú povinné šetrne a bezpečne zaobchádzať s elektrickými spotrebičmi a vodou, pričom manipuláciu s elektrickými spotrebičmi zabezpečuje len vyučujúca.
9. Po skončení práce umytý riad a kuchynské náradie žiačky uložia na pôvodné miesto.
10. Vyučujúca skontroluje po skončení upratovania kuchyne pracovisko z hygienického hľadiska.

PORIADOK ODBORNEJ UČEBNE JAZYKOV

1. Žiaci prichádzajú do učebne organizovane vo dvojiciach pod vedením učiteľa.
2. V učebni žiaci sedia na svojich miestach, bez dovolenia učiteľa nemenia zasadací poriadok.
3. Každý žiak je povinný šetrne zaobchádzať so zariadením učebne.

Žiakom sa zakazuje:

4. manipulovať s didaktickou technikou
5. dotýkať sa vystavených predmetov – suvenírov, kníh, násteniek atď.
6. Žiak je povinný vziať si so sebou do učebne učebnicu, zošit, slovník a žiacku knižku.
7. Pred odchodom z učebne učiteľ dbá na to, aby si každý žiak upratal miesto, zasunul stoličku a po 6.vyučovacej hodine popoludní stoličku vyložil na stôl.
8. Službukonajúci žiak zotrie tabuľu a pomôže učiteľovi s pomôckami.
9. Učebňu žiaci opúšťajú organizovane pod vedením vyučujúceho.
10. Učiteľ je povinný učebňu po každej vyučovacej hodine uzamknúť.
11. Za zariadenie a výzdobu učebne sú zodpovední všetci učitelia jazykov.

PORIADOK PRE UČEBŇU VÝPOČTOVEJ TECHNIKY

Učebňa výpočtovej techniky je pracovisko, určené na získavanie praktických skúseností žiakov pri práci na PC. Žiaci vstupujú do učebne iba na pokyn vyučujúceho, ktorému hlásia všetky prípadné zistené poruchy.

Žiaci pracujú na PC výlučne pod dozorom vyučujúceho. Po ukončení práce sú žiaci povinní uviesť pracovisko do pôvodného stavu.

Žiakom je zakázané:

- vstupovať do učebne v inej obuvi než prezuvkách
- jesť, piť a akýmkoľvek iným spôsobom znečisťovať pracovné prostredie,
- zasahovať do silových i ovládacích prípojení jednotlivých káblov, demontovať kryty PC a opravovať poruchy,
- z dôvodu ochrany pred PC - vírusmi, bez výslovného súhlasu vyučujúceho používať vlastné nosiče (diskety, CS, DVD),
- bez súhlasu vyučujúceho používať tlačiarne.

Zásady ergonómie pri práci na PC

1. Chodidlá, kolená a nohy

- Počas sedenia sa musia chodidlá pevne a pohodlne opierať o dlážku. Používajte pracovný stôl a stoličku, ktorá umožňuje položiť si chodidlá pevne na dlážku alebo podložku. Ak používate podložku pod nohy, táto musí byť dostatočne široká, aby umožňovala rôzne polohy nôh v rámci zóny pohodlia.
- Dostatok priestoru pre nohy
- Pod pracovným stolom musíte mať dostatok priestoru pre nohy a kolená. Vyhnite sa koncentrovanému tlaku na spodnú stranu stehien a lýtk. V priebehu dňa si ťahajte nohy a obmieňajte ich polohu.
- Tip: Často vstávajte od stola a krátko sa prejdite. Obmieňajte počas dňa polohu nôh.
- Nerobte: Nedávajte pod pracovný stôl škatule a iné predmety, ktoré obmedzujú priestor pre nohy.
- Musíte byť schopní bez prekážok sa natiahnuť až na koniec stola.

2. Oči

Dlhodobá práca na počítači môže byť vizuálne veľmi namáhavou úlohou a môže mať za následok podráždenie a únavu očí. Preto venujte očiam veľkú pozornosť. Nechajte oči oddýchnuť. Často doprajte očiam prestávku. Zhlboka dýchajte a pri prestávke sa povystierajte. Periodicky zameriavajte pohľad na vzdialený bod mimo monitora. Nechajte si pravidelne vyšetrovať oči odborným lekárom. Ak nosíte bifokálne alebo trifokálne sklá, môže byť pre vás pri práci s počítačom výhodnejšie používať sklá monofokálne.

Tip: Často žmurkajte. Žmurkanie prirodzene chráni a predchádza vysušaniu očí. Nechajte oči často oddýchnuť tak, že pohľad zameriate na vzdialený bod.

3. Ramená a lakte Nastavte výšku stoličky tak, aby ste mali uvoľnené ramená, lakte pohodlne viseli vedľa tela a zápästia boli v rovine.

Dajte lakte do výšky blízkej polohe radu G, H. Táto poloha umožňuje uvoľniť ramená. Ak máte dlhé ruky, môže byť pre vás lepšie mať lakte o niečo nižšie ako je tento rad kláves. Dôležité je tiež, aby ste mali pod pracovným stolom dosť miesta na kolená a nohy.

Tip: Pamätajte na uvoľnenie v miestach, kde často dochádza k svalovému napätiu.

Obráťte stoličku na bok a zistite, či máte lakte vo výške kláves G a H.

4. Predlaktie, zápästie a ruky Či už pracujete na stole alebo sedíte na pohovke, držte predlaktia, zápästia a ruky v priamej neutrálnej polohe. Pri písaní na klávesnici a používaní ukazovacích zariadení, neohýbajte zápästia.

Tip: Pri písaní na klávesnici udržiavajte zápästia a ruky v priamej, neutrálnej polohe. Nepokladajte dlane na stôl a nezohýbajte zápästia. Nepokladajte zápästia na ostré hrany. Ak je pre vás písanie na klávesnici so zápästiami v priamej, neutrálnej polohe obtiažne, vyskúšajte rozdelenú klávesnicu. Nastavte ju správne tak, aby vyhovovala vašim predlaktiam, rukám a zápästiam.

5. Chrbát Používajte len takú stoličku, ktorá plne podopiera vaše telo. Rozložte rovnomerne svoju váhu a využívajte k podopreniu tela celé sedadlo a opierku. Ak má vaša stolička nastaviteľné operadlo, nastavte ho tak, aby jeho tvar zodpovedal prirodzenej krivke spodnej časti vašej chrbtice.

Urobte si pohodlie. Vždy si overte, že máte dobre podoprenú dolnú časť chrbtice. V polohe, v ktorej práve pracujete, sa vždy musíte cítiť pohodlne.

Tip: Často upravujte a obmieňajte nastavenie svojej stoličky.

Nerobte: Ak dostanete novú nastaviteľnú stoličku alebo sa delíte o stoličku s niekým iným, nepredpokladajte, že je stolička nastavená tak, aby vám vyhovovala. Nesedzte celý deň v jednej polohe. Nehrbte sa. Nadmerne sa nezakláňajte.

Monitor Namáhanie očí a únavu svalov na krku, pleciach a hornej časti chrbtice znížite správnym umiestnením monitora a nastavením jeho uhla.

Umiestnenie monitora Umiestnite monitor priamo pred seba. Aby ste určili pohodlnú vzdialenosť očí od monitora, natiahnite ruku smerom k monitoru a zaznamenajte polohu kĺbov prstov. Do tejto polohy umiestnite monitor. Musíte byť schopní jasne vidieť text na monitore. Nastavenie výšky monitora Poloha monitora musí umožňovať, aby ste mali hlavu pohodlne vyváženú medzi plecami. Nesmie vyžadovať nepohodlné naklonenie krku dopredu ani dozadu v akomkoľvek uhle. Môžete zistiť, že je pohodlnejšie umiestniť monitor tak, aby bol prvý riadok textu presne vo výške očí. Keď sa pozeráte do stredu obrazovky, musia vaše oči smerovať ľahko dolu. Veľa designov počítačov umožňuje umiestniť monitor na hornú stranu jednotky. Pokiaľ je monitor v hornej polohe príliš vysoko, môžete ho postaviť na dosku pracovného stola. Na druhej strane, ak stojí monitor na pracovnom stole a vy cítite nepohodlie na krku alebo v hornej časti chrbtice, môžete mať monitor veľmi nízko, a preto použite podstavec alebo monitor podložte napr. hrubou podložkou.

Sklon monitora Sklopte monitor tak, aby bol čelom k vašim očiam. Obrazovka monitora a vaša tvár musia byť v podstate rovnobežné. Ak chcete skontrolovať sklon monitora, požiadajte niekoho, aby v strede obrazovky podržal malé zrkadielko. Ak sedíte v normálnej polohe, musíte vidieť v zrkadielku svoje oči.

Eliminácia žiarenia a odrazov z monitora Eliminujte žiarenie, používajte rolety, žalúzie alebo závesy, obmedzujúce prudké svetlo. Používajte nepriame tlmené svetlo, aby ste zabránili vzniku jasných bodiek na obrazovke monitora. Ak je pre vás prudké svetlo problém, uvažuje o nasledujúcich činnostiach:

- Preneste monitor na miesto, kde je vylúčené prudké svetlo a odrazy.
- Vypnite alebo stlmte stropné svietidlá a použite k osvetleniu svojej práce jednu alebo viac nastaviteľných lúčov.
- Ak nemôžete ovládať stropné svietidlá, vyskúšajte premiestnenie monitoru medzi dva rady svietidiel, namiesto toho, aby ste ho mali postavený priamo pod jedným radom.

- Pripevnite k monitoru filter obmedzujúci žiarenie.
- Pripevnite k monitoru tienidlo. Toto zariadenie môže byť hoci len kúsok prečnievajúcej lepenky.
- Zabráňte sklápaniu a otáčaniu displeja spôsobom, ktorý by mohol viesť k nepohodľnej polohe hlavy alebo hornej časti chrbtice.
- Ak nosíte bifokálne alebo trifokálne okuliare, nedávajte monitor tak vysoko, aby ste museli pri pohľade na obrazovku zakláňať hlavu.
- Nerobte: Vyhnite sa prispôbovaniu polohy tela z dôvodov kompenzácie žiarenia alebo odrazov.
- Skúste sa vyhnúť zdrojom jasného svetla vo svojom zornom poli, napr. nepozerať sa na nezakryté okno.

Klávesnica a ukazovacie zariadenie

Umiestnite klávesnicu, myš a ostatné vstupné zariadenia tak, aby ste ich mohli používať a pritom držať telo v uvoľnenej pohodľnej polohe. Klávesnica má byť položená priamo pred zamestnancom, výška lakťov musí byť približne rovnaká ako výška radu klávesnice, v ktorej sú písmená G a H, a zápästia mať rovno. Myš alebo trackball umiestnite bezprostredne po ľavej alebo pravej strane klávesnice. Pokiaľ používate priehradku na klávesnicu, overte si, či je dosť široká pre myš alebo trackball, inak budete musieť myš umiestniť pravdepodobne vyššie ako klávesnicu alebo mimo nej. Opierky na ruky na stoličkách a stoloch vám môžu pomôcť pri písaní na klávesnici uvoľniť plecia a voľne pohybovať zápästím. Správne nastavené sú vtedy, ak máte plecia v uvoľnenej polohe a zápästia priamo. Opierky pre dlane používajte len počas prestávok v práci, kedy nepíšete na klávesnici ani nepoužívate ukazovacie zariadenie. Pri písaní sa musí zápästie voľne pohybovať a nesmie byť položené na opierke.

Nerobte:

Opierky rúk nesmú mať za následok: pohyb pliec, nadmerný tlak na lakte, roztiahnutie lakťov do strán.

PRÁCA S KLÁVESNICOU

Pozorujte svoj štýl písania na klávesnici a všimnite si, ako používate prsty a ruky. V palcoch a ostatných prstoch nesmiete mať zbytočné napätie. Sledujte, či máte pri písaní na klávesnici ťažký alebo ľahký úder.

Práca s ukazovacími zariadeniami Pri používaní myši zapojte celú ruku a plece, nielen zápästie. Počas práce s ukazovacími zariadeniami nepokladajte zápästie. Zápästie, ruka, plece sa musia voľne pohybovať.

Nastavenie softwarových ovládačov

K nastaveniu vlastností ukazovacieho zariadenia môžete použiť softwarový ovládací panel. Napríklad na zníženie alebo vylúčenie dvíhania myši skúste zvýšiť nastavenie akcelerácie. V prípade, že používate ukazovacie zariadenie ľavou rukou, musí vám softwarový ovládací panel v záujme maximálneho pohodlia umožňovať používať tlačidlá vypínače. Časté čistenie Nezabúdajte na časté čistenie myši alebo trackballu.

Tip:

Pri používaní ukazovacích zariadení držte zápästie v priamej neutrálnej polohe. Držte myš alebo trackball voľne. Striedajte ruky pri ovládaní ukazovacích zariadení. Nestískajte myš.

PORIADOK ŠKOLSKÉHO KLUBU DETÍ

pri Základnej škole J. A. Komenského Revúca , Komenského 7, Revúca

Čl. I

Všeobecné ustanovenie

Poriadok školského klubu detí (ďalej len ŠKD) tvorí súčasť školského poriadku Základnej školy J. A. Komenského v Revúcej. Jeho ustanovenia sa vzťahujú na vedúcu vychovávateľku, vychovávateľov, žiakov a ich zákonných zástupcov. ŠKD je zriadený ako súčasť školy pre jej žiakov na základe zriaďovacej listiny Základnej školy J.A. Komenského v Revúcej. Vychádza zo zákona NR SR č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní /školský zákon/ a zákona NR SR č. 597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších zmien a doplnení.

Čl. II

Úloha ŠKD

Školský klub detí zabezpečuje pre deti, ktoré plnia povinnú školskú dochádzku na základnej škole, nenáročnú záujmovú činnosť podľa výchovného programu školského zariadenia zameranú na ich prípravu na vyučovanie a na uspokojovanie a rozvíjanie ich záujmov v čase mimo vyučovania a v čase školských prázdnin.

Čl. III

Príspevok na úhradu za pobyt žiaka v ŠKD

1. Výšku mesačného príspevku na čiastočnú úhradu nákladov spojených s činnosťou školského klubu detí, ktorého zriaďovateľom je Mesto Revúca, na jedného žiaka je podľa VZN mesta Revúca 3 €/
2. Tento príspevok sa uhrádza v zmysle aktuálneho VZN mesta Revúca vopred do 10.dňa v kalendárnom mesiaci a je ho možné uhrádzať aj na celý polrok /resp. obdobie 9.-12.mesiac a 1.-6. mesiac/
3. Riaditeľ školy, ktorej je školský klub detí súčasťou, môže rozhodnúť o znížení alebo odpustení príspevku, ak zákonný zástupca predloží doklad o tom, že je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi.
4. Po prerokovaní na zasadnutí Rady školy v zmysle VZN mesta Revúca vydáva riaditeľ školy zákonným zástupcom rozhodnutie o výške mesačného príspevku za dieťa na úhradu za pobyt žiaka v ŠKD.
5. Príspevok uhrádza zákonný zástupca podľa pokynov p. vychovávateľky.
6. Príspevok sa platí na celý mesiac nezávisle od počtu dní, ktoré dieťa strávi v ŠKD.
7. Ak zákonný zástupca odhlási dieťa počas mesiaca, nemá nárok na vrátenie príspevku.
8. Spôsob úhrady za pobyt žiaka v ŠKD sa uskutočňuje nasledovne: vychovávateľka vyberie od zákonného zástupcu príspevok, na čo mu vydá potvrdenie o prijíme, príspevok odovzdá ekonómke, ktorá ho vloží na príjmový účet.
9. Pokiaľ zákonný zástupca žiaka neuhradí príspevok a boli použité všetky dostupné spôsoby na vymáhanie úhrady, rozhodne riaditeľ školy o vyradení žiaka z ŠKD.

Čl. IV

Riadenie a organizácia ŠKD

1. ŠKD, ktorý je súčasťou školy, riadi riaditeľ školy.
2. Výchovno - vzdelávaciu činnosť v oddeleniach organizuje a riaditeľovi školy za ňu zodpovedá vedúca vychovávateľka.
3. Riaditeľ školy určuje počet oddelení podľa počtu prihlásených žiakov na pravidelnú dochádzku.
4. Školský klub detí sa člení na oddelenia, pričom ich počet v oddelení je najviac 25.

Čl. V

Prevádzka ŠKD

1. ŠKD je v prevádzke celý školský rok okrem dní pracovného pokoja a štátnych sviatkov denne: dopoludnia od 06,30 do 7,30 hod. a popoludní od 11,25 do 17,00 hod., pričom sa prihliada na oprávnené požiadavky zákonných zástupcov a ekonomické podmienky školy.
2. O rozsahu prevádzky počas školských prázdnin alebo prerušení prevádzky rozhoduje riaditeľ školy. Prihliada na oprávnené požiadavky zákonných zástupcov a ekonomické podmienky.
3. ŠKD sa riadi režimom dňa, ktorý je súčasťou plánu práce ŠKD.

Čl. VI

Zaraďovanie žiakov

Do ŠKD sa zaraďujú žiaci na jeden školský rok na základe zápisného lístka vyplneného zákonným, zástupcom najneskôr do 30. júna (do 7. septembra – žiaci 1. ročníka).

1. zaradení do ŠKD, resp. jeho vyradení rozhoduje riaditeľ po prerokovaní s vedúcou vychovávateľkou, vychovávateľkou a zákonnými zástupcami žiaka

Čl. VII

Výchovno – vzdelávacia činnosť

1. Výchovno – vzdelávacia činnosť ŠKD je zameraná na činnosť rekreačného, záujmového a spoločenského charakteru na uspokojenie záujmov žiaka v čase mimo vyučovania a na ich prípravu na vyučovanie, na posilňovanie humánnych, priateľských vzťahov, na rozvíjanie prosociálneho správania žiakov s rešpektovaním ich individuálnych osobitostí, potrieb a záujmov.
2. Záujmová činnosť sa uskutočňuje aktivitami príležitostného, krátkodobého a dlhodobého charakteru, pričom sa umožňuje žiakom účasť aj na ďalších formách záujmovej činnosti mimo školy, aby ich motivovala k radostnému zmysluplnému pobytu v ŠKD.
3. V oblasti rekreačného charakteru – vychádzkami, výletmi, športom a cvičením ŠKD umožňuje žiakom čo najviac voľného času tráviť pohybom a pobytom na čerstvom vzduchu a takto sa ŠKD stará o zdravý telesný rozvoj žiakov.
4. V čase určenom na prípravu na vyučovanie si žiaci podľa pokynov starostlivo vypracujú úlohy, opakujú učivo, nevyrušujú ostatných.
5. V rámci ŠKD sa organizujú rôzne podujatia. Náklady na ne hradí zákonný zástupca žiaka, prípadne sú hradené z mesačnej úhrady nákladov ŠKD.
6. Súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti je aj stravovanie žiakov. Žiaci prichádzajú do jedálne čistí, slušne sa správajú a správne stolujú. Po skončení obeda žiaci oddelenia odchádzajú z jedálne spoločne. Stravné lístky zakupuje zákonný zástupca v zmysle pokynov vedúcej ŠJ.

7. Na záujmovú a rekreačnú činnosť ŠKD sa okrem triedy ŠKD využívajú: počítačová učebňa, jazyková učebňa, kuchynka, dielňa, telocvičňa, ihriská, trieda v prírode, celý školský areál a inventár školy.

Čl. VIII

Dochádzka žiakov

1. Rozsah dennej dochádzky, spôsob odchodu žiakov, prípadne inú záujmovú činnosť mimo ŠKD uvedie rodič na zápisnom lístku. Prípadné zmeny v dochádzke a v spôsobe odchodu oznamuje rodič písomne.

2. Žiak môže byť uvoľnený z ŠKD len na základe písomného oznámenia rodičov. Za príchod dieťaťa na rannú činnosť zodpovedajú zákonní zástupcovia dieťaťa.

O 7.30 prítomní žiaci na rannej činnosti pod dozorom vychovávateľky odchádzajú do tried.

4. Žiak, ktorý neodôvodnene a bez písomného ospravedlnenia vynechá dochádzku sedem za sebou nasledujúcich pracovných dní alebo dvanásť dní v mesiaci, sa vyradí zo zoznamu pravidelne dochádzajúcich žiakov.

Čl. IX

Starostlivosť o zdravie a bezpečnosť žiakov

1. Za bezpečnosť žiakov počas ich pobytu v oddelení ŠKD zodpovedá p. vychovávateľka.

2. Prvých žiakov do ŠKD po vyučovaní preberá p. vychovávateľka od p. učiteľiek, príchod ostatných žiakov zabezpečujú p. učiteľky, ktoré majú poslednú vyučovaciu hodinu.

3. Žiak musí mať hygienické vrecko a prezuvky.

4. Pri hrách a iných činnostiach je p. vychovávateľka povinná poučiť žiakov o bezpečnosti.

5. Pri činnostiach organizovaných mimo objektu ŠKD môže mať p. vychovávateľka najviac 25 žiakov.

6. Ak si to vyžaduje náročnosť prostredia alebo výkon činnosti, určí riaditeľ školy alebo jej zástupca vyšší počet pedagogických zamestnancov alebo nižší počet žiakov.

7. V prípade úrazu poskytne p. vychovávateľka prvú pomoc a skutočnosť oznámi vedeniu školy a napíše o ňom záznam.

8. Nosenie drahých a nebezpečných vecí je zakázané.

9. Žiaci majú mať svoje osobné veci označené pre prípad odcudzenia.

10. Straty z uzavretých priestorov u poisteného žiaka vybavuje p. vychovávateľka v spolupráci so zákonnými zástupcami a vedením školy.

11. Pri vychádzkach, výletoch a iných podujatiach mimo objektu ŠKD zodpovedá za žiakov vychovávateľka až do rozchodu pred objektom ŠKD.

12. Z miesta konania podujatia môže byť žiak uvoľnený len na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu.

13. Ak zistí p. vychovávateľka zhoršený zdravotný stav dieťaťa, oznámi to rodičom.

PORIADOK ŠKOLSKEJ JEDÁLNE

pri Základnej škole J. A. Komenského Revúca

Riaditeľstvo školy v spolupráci s vedúcou ŠJ určuje tieto spoločné zásady:

1. Správanie pri stravovaní v školskej jedálni je vizitkou kultúrnosti každého stravníka, jeho výchovy v rodine a v škole.
2. Školská jedáleň je v prevádzke v pracovných dňoch od 11.25 hod. do 13.45 hod.
4. Dozor v školskej jedálni zabezpečujú pedagogickí pracovníci školy. Rozvrh dozorov je prístupný v školských jedálňach.
5. Dozorujúci pedagogickí pracovníci vydávajú pokyny k zabezpečeniu poriadku, hygienických, kultúrnych a stravovacích návykov žiakov.
6. Dozorujúci pedagogickí pracovníci:
 - Sledujú reakcie stravníkov na množstvo a kvalitu jedla (teplota, chuť, vzhľad, množstvo korenia, soli) v prípade pochybnosti môže požiadať pracovníkov školskej jedálne o degustačnú porciu a pripomienky nahlásiť vedúcej jedálne alebo riaditeľovi školy. Veľkosť porcie je možné zistiť prevážaním, každú súčasť jedla zvlášť (mäso, prílohy...) a výsledok opäť zapísať do prevádzkovej knihy.
 - Sledujú spôsob vydávania stravy, pri opakovaných problémoch s plynulosťou výdaja stravy upozorňujú vedenie školy, ktoré s vedúcou školskej jedálne prerokuje nápravu.
 - Zamedzujú vstupu rodičov do jedálne. Ich vstup je povolený len v prípade výdaja do obedárov pre chorých žiakov.
 - Sledujú dodržiavanie jedálneho lístka.
 - Sledujú čistotu jedálneho servisu (tanierov, príborov, podnosov).
 - Regulujú osvetlenie a vetranie.
7. Bežné upratovanie počas prevádzkovej doby zabezpečujú pracovníčky školskej jedálne, vrátane stolov a podlahy znečistenej jedlom.
9. Stravníkom je vydávaný kompletný obed vrátane mäsa a príloh. Žiaci nesmú byť nútení ku konzumácii celej vydanej stravy a vracaní k jej dojedaniu, smú byť len upozorení a nabádaní.
10. Dozorujúci a pedagógovia, ktorí sa stravujú, venujú pozornosť dodržiavaniu základných hygienických pravidiel personálom stravovacieho zariadenia. Prípadné pochybnosti konzultujú s riaditeľom školy a ten s vedúcou školskej jedálne.
11. Poplatok za jeden obed pre stravníka sa stanovuje v zmysle finančných pásem školského stravovania, určených Ministerstvom školstva SR po odsúhlasení zriaďovateľom.
12. Na stravu je povinný prihlásiť sa a odhlásiť sa každý stravník 24 hodín vopred, aj na prelome mesiacov.
13. V prípade plánovanej návštevy lekára a hromadných školských akcií – (návšteva divadla, kina, exkurzie, ekologického cvičenia, školské výlety a pod.) – je stravník povinný odhlásiť sa 24 hodín vopred. Len v prípade náhleho ochorenia si môžu stravníci zobrať obed do obedára
14. Ak sa žiak odhlási z obeda deň vopred, odpočíta sa mu príslušná suma v budúcom mesiaci. Za nevyzdvihnutú a načas neodhlásenú stravu sa neposkytuje žiadna náhrada.
15. Príspevok na stravovanie v školskej jedálni sa platí mesačne vopred šekom alebo bankovým prevodom.
16. Súčasťou spoločného stravovania má byť aj pokojná atmosféra a dodržiavanie hygienických predpisov. Preto je nutné, aby každý stravník bol disciplinovaný a riadil sa dôsledne týmito pokynmi a pokynmi pedagogického dozoru:
 - pred vstupom do školskej jedálne si dôsledne umyje ruky už v triede,
 - slušne sa postaví do radu, nepredbieha mladších,
 - obed dostane len po predložení elektronickej karty

- počas pobytu v školskej jedálni sa správa potichu, nerozpráva nahlas, neničí príbory, svojvoľne nepremiestňuje zariadenia v ŠJ,
- počas konzumácie neznečisťuje stôl, ak sa tak stane, požiada p. kuchárky o pomoc pri jeho uprataní,
- po skončení obeda uvoľní stôl a odnesie použité tanieri a príbor na stanovené miesto,
- p r í s n e sa zakazuje v y n á š a n i e príborov , tanierov a pohárov zo školskej jedálne,
- v školskej jedálni sa môžu zdržiavať iba stravujúci sa žiaci.

DEKLARÁCIA PRÁV DIEŤAŤA

Deklarácia práv dieťaťa bola prijatá OSN 20.XI.1959.

1. Právo na rovnosť bez rozdielu rasy, náboženstva, pôvodu, postavenia. Dieťaťu náležia všetky práva uvedené v tejto deklarácii. Na tieto práva majú nárok všetky deti bez jedinej výnimky, bez rozdielu rasy, farby pleti, pohlavia, reči, náboženstva, politického alebo iného presvedčenia, národného alebo sociálneho pôvodu, majetkového, spoločenského, alebo iného postavenia, či už dieťaťa samého alebo jeho rodiny.
2. Právo na zdravý duševný a telesný vývoj. Dieťaťu sa má dostať zvláštnej ochrany a treba mu zákonmi a inými prostriedkami zabezpečiť, aby sa v slobodných a dôstojných podmienkach zdravým a normálnym spôsobom vyvíjalo telesne, duševne, mravne, duchovne a sociálne. Pri prijímaní zákonov hlavným hľadiskom majú byť najvlastnejšie záujmy dieťaťa.
3. Právo na meno a štátnu príslušnosť. Dieťa má mať od narodenia právo na meno a štátnu príslušnosť.
4. Právo na výživu, bývanie a zdravotnícke služby. Dieťaťu sa majú dostať výhody sociálneho zabezpečenia. Má mať právo dospievať a vyvíjať sa v zdraví, preto treba jemu a jeho matke poskytovať zvláštnu starostlivosť a ochranu vrátane primeranej starostlivosti pred narodením a po ňom. Dieťa má mať právo na primeranú výživu, bývanie, zotavenie a zdravotnícke služby.
5. Právo na zvláštnu opateru pri telesnom, duševnom alebo sociálnom postihnutí. Telesne, duševne alebo sociálne postihnutému dieťaťu treba poskytnúť zvláštnu opateru, výchovu a starostlivosť, akú vyžaduje jeho stav.
6. Právo na lásku, porozumenie, starostlivosť. Plný a harmonický rozvoj osobnosti dieťaťa vyžaduje lásku a porozumenie. Všade, kde je to možné, má vyrastať obklopený starostlivosťou a zodpovednosťou svojich rodičov a vždy v ovzduší lásky a mravnej a hmotnej istoty; s výnimkou mimoriadnych okolností sa dieťa v útľom veku nemá odlúčiť od matky. Má byť povinnosťou spoločnosti a úradov venovať osobitnú starostlivosť deťom, ktoré nemajú rodinu, a tým, ktorým sa nedostáva primeraných prostriedkov na výživu. Je žiaduce, aby štát poskytoval finančnú a inú pomoc na výživu mnohohodným rodinám.
7. Právo na bezplatné vzdelávanie, hru a zotavenie. Dieťa má nárok na vzdelávanie, ktoré má byť bezplatné a povinné, aspoň na základnom stupni. Má sa mu dostať vzdelania, ktoré zvýši jeho všeobecnú kultúrnu úroveň a poskytne mu rovnaké možnosti rozvíjať svoje schopnosti, svoje vlastné názory a svoj zmysel pre mravnú a spoločenskú zodpovednosť, aby sa mohlo stať užitočným členom spoločnosti. Tí, čo sú zodpovední za vzdelávanie a výchovu dieťaťa, majú sa riadiť ozajstnými záujmami dieťaťa; túto zodpovednosť majú predovšetkým jeho rodičia. Dieťa má mať možnosti pre hru a zotavenie, ktoré majú sledovať tie isté zámery ako vzdelávanie; spoločnosť a úrady majú podporovať úsilie využívať toto právo.

8. Právo na prednostnú ochranu a pomoc Dieťa má byť za každých okolností medzi prvými, ktorým sa poskytne ochrana a pomoc.

9. Právo na ochranu pred zanedbávaním, krutosťou a využívaním. Dieťa má byť chránené pred všetkými formami zanedbávania, krutosti a využívania. Nemá byť predmetom nijakého spôsobu obchodu. Dieťa sa nesmie zamestnávať pred dovŕšením primeraného minimálneho veku; v nijakom prípade mu nemožno dovoliť alebo ho nútiť, aby vykonávalo prácu alebo zamestnanie, ktoré je na úkor jeho zdravia alebo vzdelávania, alebo bráni jeho telesnému, duševnému alebo mravnému vývinu.

10. Právo na ochranu pred diskrimináciou a na výchovu v duchu znášanlivosti, mieru a bratstva. Dieťa treba chrániť pred pôsobením, ktoré môže podnecovať rasovú, náboženskú alebo akúkoľvek inú formu diskriminácie. Dieťa sa má vychovávať v duchu porozumenia, priateľstva medzi národmi, mieru a bratstva všetkých ľudí, aby si plne uvedomovalo, že má svoje sily a schopnosti venovať služby ostatným ľuďom.

DOHOVOR O PRÁVACH DIEŤAŤA

PRIJATÉ NA VALNOM ZHROMAŽDENÍ SPOJENÝCH NÁRODOV 20. NOVEMBRA 1989.

PREAMBULA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru

majúc na zreteli, že podľa zásad Charty Spojených národov je uznanie prirodzenej dôstojnosti a rovnakých neodňateľných práv všetkých príslušníkov ľudskej rodiny základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete,

majúc na mysli, že ľud Spojených národov v Charte znovu prejavil svoju vieru v základné ľudské práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti a vyjadril svoje odhodlanie podporovať pokrok a zlepšovať životnú úroveň pri väčšej slobode,

uznávajúc, že Spojené národy vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a v medzinárodných zmluvách o ľudských právach prehlásili, a uzniesli sa, že každému prináležia v nich ustanovené práva, a to bez akéhokoľvek rozdielu podľa rasy, farby pokožky, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku rodu alebo iného postavenia,

majúc na pamäti, že vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv Spojené národy prehlásili, že deti majú nárok na zvláštnu starostlivosť a pomoc,

v presvedčení, že rodina ako základná jednotka spoločnosti a prirodzené prostredie pre rast a blaho všetkých svojich členov a predovšetkým detí, musí mať nárok na potrebnú ochranu a pomoc, aby mohla bezo zvyšku plniť svoju úlohu v spoločnosti,

uznávajúc, že v záujme plného a harmonického rozvoja osobnosti, musí dieťa vyrastať v rodinnom prostredí, v atmosfére šťastia, lásky a porozumenia,

majúc na zreteli, že dieťa musí byť plne pripravené žiť v spoločnosti vlastným životom a byť vychované v duchu ideálov obsiahnutých v Charte Spojených národov, a to predovšetkým v duchu mieru, dôstojnosti, znášanlivosti, slobody, rovnosti a spolupatričnosti,

majúc na mysli, že potreba zabezpečiť zvláštnu starostlivosť bola zakotvená v Ženevskej deklarácii práv dieťaťa u roku 1924 a v Deklarácii práv dieťaťa prijatej Spojenými národmi v roku 1959 a uznaná vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv, v Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach /zvlášť v článkoch 23 a 24/, v Medzinárodnom pakte o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach /zvlášť v článku 10/ a v štatútoch a príslušných dokumentoch odborných a medzinárodných organizácií, zaoberajúcich sa starostlivosťou o deti,

majúc na mysli, že ako je uvedené v Deklarácii práv dieťaťa, prijatej Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov 20. Novembra 1989, „dieťa pre svoju telesnú a duševnú nezrelosť potrebuje zvláštne záruky, starostlivosť a zodpovedajúcu právnu ochranu pred narodením a po ňom“,

majúc na pamäti ustanovenia Deklarácie sociálnych a právnych zásad ochrany blaha detí, so zvláštnym zreteľom na vnútroštátne a medzinárodné predpisy pre umiestňovanie detí do inštitúcií do náhradnej starostlivosti, Minimálnych štandardných pravidiel OSN týkajúcich sa výkonu súdnictva za účasti mladistvých /Pekingské pravidlá/, Deklarácie o ochrane žien a detí za mimoriadnych okolností a v ozbrojených konfliktoch,

uznávajúc, že vo všetkých krajinách sveta sú deti, ktoré žijú v mimoriadne ťažkých podmienkach a že si tieto deti vyžadujú zvláštnu pozornosť,

berúc náležitý ohľad na význam tradícií a kultúrnych hodnôt každého národa pre ochranu a harmonický rozvoj dieťaťa,

uznávajúc význam medzinárodnej spolupráce pre zlepšovanie životných podmienok detí v každej krajine, predovšetkým v rozvojových krajinách,

dohodli sa na nasledovnom:

(Neoficiálny komentár hlavných ustanovení:

Preambula sa odvoláva na základné princípy OSN a špeciálne ustanovenia rôznych príslušných zmlúv a deklarácií o ľudských právach. Opäť zdôrazňuje, že deti vyžadujú vzhľadom na svoju zraniteľnosť zvláštnu starostlivosť a ochranu. Zvláštny dôraz sa kladie na základnú starostlivosť a ochrannú zodpovednosť rodiny, na nevyhnutnosť právnej a ďalšej ochrany dieťaťa pred a po narodení, na význam rešpektovania kultúrnych hodnôt detského spoločenstva a na životne dôležitú úlohu medzinárodnej spolupráce pri uplatňovaní práv detí.)

ČASŤ I

Článok 1

DEFINÍCIA DIEŤAŤA

Pre účely tohto Dohovoru sa za dieťa považuje každá ľudská bytosť mladšia než 18 rokov, ak podľa právneho poriadku, ktorý sa vzťahuje na dieťa, nie je dospelosť dosiahnutá skôr. (Dieťaťom je každá osoba mladšia než 18 rokov, ak sa dospelosť podľa zákona nedosahuje skôr.)

Článok 2

NEDISKRIMINÁCIA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať a zabezpečiť práva stanovené týmto Dohovorom každému dieťaťu, ktoré je pod ich jurisdikciou, bez akejkoľvek diskriminácie podľa rasy, farby pokožky, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania,

národnostného, etnického alebo sociálneho pôvodu, majetku, telesnej alebo duševnej nespôsobilosti, rodu a iného postavenia dieťaťa alebo jeho rodičov, alebo zákonných zástupcov.

(Princíp, že všetky práva sa vzťahujú na všetky deti bez výnimky a štát je povinný chrániť deti pred akoukoľvek formou diskriminácie. Štát nesmie porušovať žiadne právo a musí prijímať pozitívne opatrenia na ich propagáciu a dodržiavanie.)

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru, prijímú všetky potrebné opatrenia, aby bolo dieťa chránené pred všetkými formami diskriminácie alebo trestov založených na postavení, činnosti, vyjadrených názoroch alebo presvedčení jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo členov rodiny.

Článok 3

ZÁUJMY DIEŤAŤA

1. Záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú, že zabezpečia dieťaťu ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre jeho blaho, pričom budú brať ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za dieťa zodpovedných a urobia všetky potrebné zákonodarné administratívne opatrenia.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú, že zabezpečia, aby inštitúcie, služby a zariadenia zodpovedné za starostlivosť a ochranu detí zodpovedali normám stanoveným kompetentnými úradmi, zvlášť po stránke bezpečnosti a ochrany zdravia, počtu a kvalifikácie personálu, ako aj kompetentného dozoru.

(Všetky činnosti týkajúce sa dieťaťa musia brať plne do úvahy jeho najlepšie záujmy. Štát musí poskytovať dieťaťu primeranú starostlivosť v prípade, keď ju nemôžu poskytnúť rodičia alebo iné zodpovedné osoby.)

Článok 4

VÝKON PRÁV

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, vykonávajú všetky potrebné zákonodarné, správne a iné opatrenia pre uskutočnenie práv uznaných týmto Dohovorom. Pokiaľ ide o hospodárske, sociálne a kultúrne práva, štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru, urobia opatrenia v maximálnej miere podľa svojich možností a podľa potreby v rámci medzinárodnej spolupráce. (Ide o záväzok štátu plniť práva obsiahnuté v Dohovore.)

Článok 5

RODIČOVSKÉ USMERŇOVANIE A SCHOPNOSTI DIEŤAŤA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať zodpovednosť, práva a povinnosti rodičov, alebo iných prípadoch členov širšej rodiny alebo obce, v súlade s miestnymi zvyklosťami, alebo zákonných zástupcov, či iných osôb právne zodpovedných za dieťa. Budú sa snažiť o to, aby bola dieťaťu poskytnutá pomoc pri orientácii a výkone jeho práv uznaných týmto Dohovorom v súlade s jeho rozvíjajúcimi sa schopnosťami.

(Povinnosť štátu rešpektovať práva a zodpovednosť rodičov a širšej rodiny pre vedení dieťaťa, v súlade s jeho rozvíjajúcimi sa schopnosťami.)

Článok 6

ZACHOVANIE ŽIVOTA A ROZVOJ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú, že každé dieťa má prirodzené právo na život.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, budú zabezpečovať v maximálnej miere zachovanie života a rozvoj dieťaťa.

(Neodňateľné právo na život a záväzok štátu zabezpečiť prežitie a rozvoj dieťaťa.)

Článok 7

MENO A ŠTÁTNA PRÍSLUŠNOSŤ

1. Každé dieťa je ihneď po narodení zaregistrované a má od narodenia právo na meno, štátnu príslušnosť, a podľa možností právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, zabezpečujú uplatňovanie týchto práv v súlade so svojimi záväzkami vyplývajúcimi z príslušných medzinárodných právnych dokumentov v tejto oblasti, zvlášť v prípade, ak by dieťa inak štátnu príslušnosť nemalo. (Právo mať meno a štátnu príslušnosť od narodenia.)

Článok 8

ZACHOVANIE IDENTITY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru sa zaväzujú, že budú rešpektovať právo dieťaťa na zachovanie jeho totožnosti, vrátane štátnej príslušnosti, mena a rodinných vzťahov uznaných zákonom s vylúčením nezákonných zásahov.

2. Ak je dieťa protizákonne zbavené čiastočne alebo úplne svojej identity, zabezpečia štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, potrebnú pomoc a ochranu pre urýchlené obnovenie jeho totožnosti.

(Záväzok štátu chrániť a v prípade potreby obnoviť základné atribúty identity dieťaťa /meno, štátnu príslušnosť a rodinné vzťahy/.)

Článok 9

ODLÚČENIE OD RODIČOV

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, zabezpečia, aby dieťa nemohlo byť oddelené od svojich rodičov proti ich vôli, okrem prípadov, keď príslušné úrady na základe súdneho rozhodnutia a v súlade s platným právom a v príslušnom jednaní určia, že takéto oddelenie je potrebné v najlepšom záujme dieťaťa. Takéto určenie môže byť nevyhnutné v konkrétnom prípade, napr. ak ide o zneužívanie alebo zanedbávanie dieťaťa rodičmi alebo ak žijú rodičia oddelene a je potrebné rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa.

2. V každom procese podľa odstavca 1 sa poskytuje všetkým zainteresovaným stranám možnosť zúčastniť sa jednania a uviesť svoje stanoviská.

3. Uvedené štáty musia rešpektovať právo dieťaťa, ktoré je oddelené od jedného alebo oboch rodičov, udržiavať pravidelne osobný kontakt s oboma rodičmi, okrem prípadov, ak by to bolo v rozpore so záujmami dieťaťa.

4. Ak je takéto oddelenie dieťaťa od rodičov dôsledkom akéhokoľvek postupu štátu, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, ako je väzba, uväznenie, vypovedanie, vyhostenie alebo smrť /vrátane smrti, ktorá nastala z akejkoľvek príčiny v dobe, keď bola dotyčná osoba v starostlivosti štátu/ jedného alebo oboch rodičov dieťaťa, štát na požiadanie poskytne rodičom, dieťaťu alebo prípadne inému členovi rodiny nevyhnutné informácie o mieste pobytu neprítomného /neprítomných/ člena /členov/ rodiny. S výnimkou prípadov, ak by poskytnutie takejto informácie bolo v rozpore s blahom dieťaťa. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou tohto Dohovoru, okrem toho zabezpečia, aby poskytnutie takejto informácie nemalo žiadne nepriaznivé dôsledky pre zainteresovanú osobu /osoby/.

(Dieťa má právo žiť s rodičmi, okrem prípadov, keď to je nezlučiteľné s jeho záujmami. Dieťa má taktiež právo udržiavať kontakt s oboma rodičmi, ak je odlúčené od jedného alebo oboch.)

Článok 10

SPÁJANIE RODÍN

1. V súlade so záväzkami štátu, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, podľa čl.9, odst.1, sa žiadosti dieťaťa alebo jeho rodičov o vstup na územie štátu, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, alebo jeho opustenie za účelom spojenia rodiny posudzujú pozitívne, humánne a urýchlene. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, ďalej zabezpečia, aby podanie takejto žiadosti nemalo žiadne nepriaznivé dôsledky pre žiadateľa alebo členov jeho rodiny.

2. Dieťa, ktorého rodičia bývajú v rozličných štátoch, má až na výnimočné prípady právo udržiavať pravidelné osobné kontakty a priame vzťahy s oboma rodičmi. Za týmto účelom a v súlade so svojimi záväzkami podľa čl.9, odst.2, uznávajú členské štáty Dohovoru právo dieťaťa a jeho rodičov opustiť ktorúkoľvek krajinu, aj svoju vlastnú a vstúpiť do vlastnej krajiny. Právo opustiť ktorúkoľvek krajinu podlieha iba takým obmedzeniam, ktoré stanoví zákon a sú nutné pre ochranu národnej bezpečnosti, verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky, alebo práv a slobôd druhých, a ktoré sú v súlade s ostatnými právami uznanými v tomto Dohovore. (Deti a ich rodičia majú právo odísť z ktorejkoľvek krajiny a vstúpiť do ich vlastnej za účelom spojenia alebo udržania vzťahov medzi deťmi a rodičmi.)

Článok 11

NEZÁKONNÉ PREMIESTNENIE A NEVRÁTENIE

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia urobiť opatrenia na zabránenie nezákonného premiestňovania detí do zahraničia a ich nevrátenie späť. 2. Za týmto účelom sa musia štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, usilovať o uzatvorenie dvojstranných a mnohostranných dohôd alebo o prístup k existujúcim dohodám.

(Štát má povinnosť zabrániť a napraviť únos alebo zadržiavanie detí v zahraničí rodičom alebo treťou stranou.)

Článok 12

NÁZOR DIEŤAŤA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo slobodne sa vyjadrovať o všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom detí musí venovať primeraná pozornosť zodpovedajúca ich veku a úrovni.

2. Za týmto účelom sa dieťaťu musí predovšetkým poskytnúť možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo administratívnom pojednávaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo alebo prostredníctvom zástupcu alebo jeho príslušného orgánu, a spôsobom, ktorý je v súlade s pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva.

(Dieťa má právo vyjadriť slobodne svoj názor, jeho požiadavky majú byť brané do úvahy v každej záležitosti alebo postupne, ktoré sa ho týkajú.)

Článok 13

SLOBODA PREJAVU

1. Dieťa má právo na slobodu prejavu:

Toto právo zahŕňa slobodu vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie každého druhu bez ohľadu na hranice, či už ústne, písomne alebo tlačou, prostredníctvom umenia alebo inými prostriedkami podľa voľby dieťaťa.

2. Výkon tohto práva môže podliehať určitým obmedzeniam, avšak tieto obmedzenia môžu byť iba také, aké stanoví zákon a ktoré sú nutné:

a/ pre rešpektovanie práv alebo povesti iných,

b/ pre ochranu národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky. (Dieťa má právo slobodne vyjadrovať svoje názory, získavať a zverejňovať informácie s výnimkou situácie, kedy by došlo k porušeniu práv ostatných.)

Článok 14

SLOBODA SVEDOMIA, MYSLENIA A NÁBOŽENSTVA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia uznávať právo dieťaťa na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia uznávať práva a povinnosti rodičov, v zodpovedajúcich prípadoch zákonných zástupcov, viesť dieťa pri výkone jeho práva spôsobom zodpovedajúcim rozvíjajúcim sa schopnostiam dieťaťa.

3. Sloboda prejavovať náboženstvo alebo vieru môže podliehať iba takým obmedzeniam, ktoré stanovuje zákon a ktoré sú nutné na ochranu verejnej bezpečnosti, poriadku, zdravia alebo morálky alebo základných práv a slobôd iných.

(Štát musí rešpektovať právo dieťaťa na slobodu svedomia, myslenia a náboženstva, podliehajúce vhodnej orientácii zo strany rodičov.)

Článok 15

SLOBODA ZDRUŽOVANIA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na slobodu združovania a slobodu pokojného zhromažďovania.

2. Výkon týchto práv nesmie byť žiadnym spôsobom obmedzovaný s výnimkou tých obmedzení, ktoré stanoví zákon a ktoré sú nutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej alebo verejnej bezpečnosti, verejného poriadku, verejného zdravia alebo morálky, alebo ochrany práv a slobôd druhých.

(Dieťa má právo stretávať sa s ostatnými a vytvárať alebo spájať sa do združení.)

Článok 16

OCHRANA SÚKROMIA

1. Žiadne dieťa nesmie byť vystavené svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života rodiny, domova alebo korešpondencie ani nezákonným útokom na svoju česť a povesť.

2. Dieťa má právo na zákonnú ochranu proti takýmto zásahom alebo útokom. (Dieťa má právo na ochranu pred zasahovaním do súkromia, rodiny, domova a korešpondencie a pred útokmi na jeho česť alebo povesť.)

Článok 17

PRÍSTUP K VHODNÝM INFORMÁCIÁM

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú dôležitú funkciu hromadných oznamovacích prostriedkov a zabezpečujú dieťaťu prístup k informáciám a materiálom z rôznych národných a medzinárodných zdrojov, predovšetkým takých, ktoré sú zamerané na rozvoj sociálneho, duchovného a

mravného blaha dieťaťa a tiež jeho telesného a duševného zdravia. Za týmto účelom štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, budú podporovať:

a/ hromadné oznamovacie prostriedky šíriace informácie a materiály, ktoré sú pre dieťa sociálne a kultúrne prospešné a ktoré zodpovedajú duchu článku 29 tohto Dohovoru,

b/ medzinárodnú spoluprácu pri tvorbe, výmene a rozširovaní takýchto informácií a materiálov z rôznych kultúrnych, národných a medzinárodných zdrojov,

c/ tvorbu a rozširovanie kníh pre deti,

d/ hromadné oznamovacie prostriedky, berúce zvláštny ohľad na jazykové potreby detí patriacich k menšinovej skupine alebo domorodému obyvateľstvu,

e/ tvorbu zodpovedajúcich zásad ochrany dieťaťa pred informáciami a materiálmi škodlivými pre jeho blaho, majúci na mysli ustanovenie článkov 13 a 18 tohto Dohovoru.

(Štáty musia zabezpečiť prístup detí k informáciám a materiálom z rôznych zdrojov a musia podporovať masmédiá, aby rozširovali informácie, ktoré sú v súlade so sociálnym a kultúrnym blahom dieťaťa a prijímať opatrenia na ochranu detí pred škodlivými materiálmi.)

Článok 18

RODIČOVSKÁ ZODPOVEDNOSŤ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru musia vynaložiť maximálne úsilie na to, aby bola uznaná zásada, že obidvaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a rozvoj dieťaťa. Základným zmyslom ich starostlivosti musí byť pritom najlepší záujem dieťaťa.

2. Za účelom zaručenia a podpory práv stanovených týmto Dohovorom, musia členské štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru poskytovať rodičom a zákonným zástupcom potrebnú pomoc pri výchove detí a zabezpečiť rozvoj inštitúcií, zariadení a služieb starostlivosti o deti.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia urobiť všetky potrebné opatrenia k tomu, aby bolo zabezpečené právo detí pracujúcich rodičov využívať služby a zariadenia starostlivosti o deti, ktoré sú pre ne určené.

(Rodičia majú spoločnú základnú zodpovednosť za výchovu detí a štát ich v tom musí podporovať. Štát musí poskytovať primeranú pomoc rodičom pri výchove detí.)

Článok 19

OCHRANA PRED ZNEUŽÍVANÍM A ZANEDBÁVANÍM

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky potrebné zákonodarné, administratívne, sociálne a výchovné opatrenia pre ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, urážaním alebo zneužívaním, zanedbávaním alebo nedbalým zaobchádzaním, trýznením alebo vykorisťovaním, vrátane sexuálneho zneužívania počas obdobia, keď sú v starostlivosti jedného alebo oboch rodičov, zákonných zástupcov alebo akýchkoľvek iných osôb.

2. Takéto ochranné opatrenia musia, v prípade nutnosti zahŕňať účinné postupy pre vytváranie sociálnych programov poskytujúcich potrebnú podporu dieťaťa a tým, ktorí sa o dieťa starajú. Týka sa to aj iných foriem prevencie a zisťovania, oznamovania, upozorňovania, vyšetrovania, liečenia a následných opatrení, vzťahujúcich sa na prípady zlého zaobchádzania s deťmi tak, ako je uvedené vyššie, a tiež, v prípade nutnosti, uplatnenie súdnych prostriedkov.

(Štát musí chrániť dieťa pred všetkými formami zlého zaobchádzania zo strany rodičov alebo iných osôb zodpovedných za výchovu detí a vytvárať vhodné sociálne programy zamerané na prevenciu zneužívania detí a a starostlivosť o obeť zneužívania a násillia.)

Článok 20

OCHRANA DETÍ BEZ RODINY

1. Dieťa dočasne alebo trvale pozbavené svojho rodinného prostredia, alebo také, ktoré v jeho vlastnom záujme, nemôže byť ponechané v takomto prostredí, má právo na zvláštnu ochranu a pomoc poskytovanú štátom.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť takémuto dieťaťu v súlade so svojimi vnútroštátnym zákonodarstvom náhradnú starostlivosť.

3. Takáto starostlivosť môže medzi iným zahŕňať odovzdanie do starostlivosti, inštitút „kafala“ podľa islamského práva, osvojenie a v nutných prípadoch umiestnenie do vhodného zariadenia starostlivosti o deti. Pri voľbe riešenia je potrebné brať do úvahy žiaducu kontinuitu vo výchove dieťaťa a etnický, náboženský, kultúrny a jazykový pôvod dieťaťa. (Štát je povinný zabezpečiť zvláštnu ochranu deťom, ktoré stratili rodinné prostredie a zabezpečiť primeranú náhradnú starostlivosť alebo ich umiestnenie do vhodného zariadenia v takýchto prípadoch. Pri plnení tohto záväzku sa musí brať ohľad na kultúrny pôvod detí.)

Článok 21

ADOPCIA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru a ktoré uznávajú a /alebo/ povoľujú systém osvojenia, musia zabezpečiť, aby sa v prvom rade bral do úvahy najlepší záujem dieťaťa a musia:

a/ zabezpečiť, aby osvojenie dieťaťa povoľovali iba úrady na to kompetentné, ktoré dodržiavajú príslušný zákon a v stanovenom postupe, na základe všetkých zodpovedajúcich a spoľahlivých informácií určia, že osvojenie je prístupné z hľadiska postavenia dieťaťa o vzťahu k rodičom, príbuzným a zákonným zástupcom

a že, ak sa to vyžaduje, príslušné osoby dali vedomý súhlas k osvojeniu po takom prejednávaní, ktoré sa môže ukázať nutným,

b/ uznať, že osvojenie v cudzej krajine je možné považovať za náhradný spôsob starostlivosti o dieťa, ak dieťa nemôže byť dané do výchovy v zariadení starostlivosti o deti alebo v rodine osvojiteľa, alebo nie je možné starať sa oň, iným vhodným spôsobom v krajine pôvodu,

c/zabezpečiť, aby dieťa osvojené v inej krajine využívalo rovnaké záruky a práva, ktoré by platili v prípade osvojenia v jeho vlastnej krajine,

d/ urobiť všetky potrebné opatrenia pre zabezpečenie toho, aby osvojenie v cudzej krajine nevedlo k neoprávnenému zisku zainteresovaných osôb,

e/ podporovať v nutných prípadoch ciele tohto článku uzatváraním dvojstranných alebo mnohostranných dohôd alebo zmlúv a v ich rámci sa snažiť o to, aby umiestnenie dieťaťa do starostlivosti v inej krajine uskutočňovali príslušné úrady alebo orgány. (V krajinách, kde sa adopcia uznáva alebo je dovolená, musí sa uskutočňovať iba v záujme dieťaťa a na základe súhlasu príslušných orgánov a pri zabezpečení záruk pre postavenie dieťaťa.)

Článok 22

UTEČENECKÉ DETI

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby dieťa žiadajúce o postavenie utečenca alebo, ktoré je v súlade s platným medzinárodným alebo vnútroštátnym právom a postupom považované za utečenca, či už je v sprievode svojich rodičov, iných osôb alebo bez sprievodu, dostalo potrebnú ochrau a humanitárnu pomoc pri využívaní práv stanovených týmto dohovorom a inými dokumentmi v oblasti medzinárodného humanitárneho práva a ľudských práv, kde sú uvedené štáty zmluvnými stranami.

2. Za týmto účelom majú štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, rozvíjať podľa uváženia spoluprácu v úsilí Spojených národov a iných príslušných medzivládnych alebo nevládných organizácií, spolupracujúcich so Spojenými národmi pri ochrane a pomoci takýmto deťom a pri vyhľadávaní rodičov alebo iných členov rodiny dieťaťa - utečenca, s cieľom získať informácie potrebné pre jeho opätovné spojenie s rodinou. Ak nie je možné nájsť rodičov alebo iných členov rodiny, musí sa dieťaťu poskytnúť rovnaká ochrana ako inému dieťaťu trvale a prechodne zbavenému svojej rodiny, ako to stanovuje tento Dohovor. (Utečeneckému dieťaťu alebo dieťaťu, ktoré sa usiluje o status utečenca, sa musí poskytovať zvláštna ochrana. Povinnosťou štátu je spolupracovať s kompetentnými organizáciami, ktoré poskytujú takúto ochrannú pomoc.)

Článok 23

POSTIHNUTÉ DETI

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú, že duševne alebo telesne postihnuté dieťa má žiť plnohodnotný a riadny život v podmienkach zabezpečujúcich dôstojnosť, podporujúcich sebadôveru a umožňujúcich aktívnu účasť dieťaťa v spoločnosti.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo postihnutého dieťaťa na zvláštnu starostlivosť. V závislosti od rozsahu existujúcich zdrojov musia oprávnenému dieťaťu a osobám, ktoré sa oň starajú, poskytnúť podporu a pomoc, o ktorú sú požiadané a ktorá zodpovedá stavu dieťaťa a situácii rodičov alebo iných osôb, ktoré sa starajú o dieťa.

3. S uznaním zvláštnych potrieb postihnutého dieťaťa sa pomoc, v súlade s ods. 2 tohto článku musí poskytovať podľa možnosti bezplatne, s ohľadom na finančné zdroje rodičov alebo iných osôb, ktoré sa o dieťa starajú. Pomoc musí byť určená na zabezpečenie skutočného prístupu postihnutého dieťaťa ku vzdelaniu, profesionálnej príprave, zdravotnej a rehabilitačnej starostlivosti, príprave na zamestnanie a oddychu spôsobom, ktorý vedie k dosiahnutiu najúplnejšieho možného zapojenia do spoločnosti a individuálneho rozvoja dieťaťa, vrátane jeho kultúrneho a duchovného rozvoja.

4. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia v duchu medzinárodnej spolupráce podporovať výmenu príslušných informácií v oblasti preventívnej zdravotníckej starostlivosti a medicínskeho, psychologického a funkčného liečenia v prípade postihnutých detí, vrátane rozširovania a prístupu k informáciám týkajúcich sa metód rehabilitačnej výchovy a profesionálnej prípravy na to, aby signatárske štáty Dohovoru mohli zlepšovať svoje možnosti a znalosti a prehlbovať tak svoje skúsenosti v týchto oblastiach. V tomto smere sa berie zvláštny ohľad na potreby rozvojových krajín.

(Postihnuté dieťa má právo na špeciálnu starostlivosť, vzdelanie a prípravu, aby mohlo dosiahnuť čo najväčšiu samostatnosť a aby mohlo viesť plnohodnotný a aktívny život v spoločnosti.)

Článok 24

ZDRAVIE A ZDRAVOTNÍCKE SLUŽBY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na dosiahnutie najvyššej možnej úrovne zdravotného stavu a na využívanie liečebných a rehabilitačných zariadení. Musia sa usilovať, aby žiadne dieťa nebolo zbavené svojho práva na prístup k takýmto zdravotníckym službám.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia sledovať úplné vykonávanie tohto práva a predovšetkým prijímať potrebné opatrenia:

a/ pre znižovanie dojčenskej a detskej úmrtnosti,

b/ pre zabezpečenie nevyhnutnej lekárskej pomoci a zdravotníckej starostlivosti pre všetky deti, s dôrazom na základnú lekársku starostlivosť,

c/ pre odstránenie chorôb a podvýživy tiež v rámci základnej lekárskej starostlivosti, okrem iného tiež prostredníctvom poskytovanej technológie a prostredníctvom poskytovanej dostatočnej hodnotnej potravy a pitnej vody, pričom je treba brať ohľad na nebezpečenstvá a riziká znečistenia životného prostredia,

d/ pre poskytovanie primeranej starostlivosti matkám pred a po pôrode,

e/ pre zabezpečenie, aby všetky zložky spoločnosti, predovšetkým rodičia a deti boli informovaní o zdraví a detskej výžive, o výhodách dojčenia, o hygiene, sanitárnych podmienkach prostredia detí a o predchádzaní úrazov a aby mali prístup k vzdelaniu a boli podporovaní pri využívaní týchto základných znalostí,

f/ pre rozvoj preventívnej zdravotníckej služby a poradenskej služby pre rodičov a rozvoj výchovy k plánovanému rodičovstvu a služieb.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky účinné a vhodné opatrenia na odstránenie všetkých zaužívaných postupov, ktoré škodia zdraviu detí. 4. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru sa zaväzujú, že budú podporovať medzinárodnú spoluprácu za účelom postupného dosiahnutia plného vykonávania práva uznaného v tomto článku. V tejto súvislosti sa musí brať zvláštny ohľad predovšetkým na potreby rozvojových krajín.

(Dieťa má právo na najlepší zdravotný stav a prístup k zdravotníckym službám najvyššieho štandardu. Štát musí klásť zvláštny dôraz na ustanovenia o základnej a preventívnej starostlivosti, verejnej zdravotnej výchove a na znižovanie detskej úmrtnosti. Štát musí podporovať medzinárodnú spoluprácu v tejto oblasti a zabezpečiť, aby žiadne dieťa nemalo zamedzený prístup k efektívnej zdravotníckej službe.)

Článok 25

PRAVIDELNÁ KONTROLA UMIESTNENIA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa umiestneného do náhradného zariadenia za účelom starostlivosti, ochrany alebo liečenia jeho telesného alebo duševného zdravia, na pravidelné hodnotenie zaobchádzania s dieťaťom a všetkých ďalších okolností spojených s jeho umiestnením.

(Dieťa, ktoré štát umiestnil do náhradného zariadenia z dôvodu starostlivosti, ochrany alebo liečenia, má právo na pravidelnú kontrolu zaobchádzania s ním.)

Článok 26

SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia uznávať právo každého dieťaťa na výhody sociálneho zabezpečenia vrátane sociálneho poistenia a musí prijímať nevyhnutné opatrenia na dosiahnutie plného výkonu tohto práva v súlade s vnútroštátnym právom. 2. Tieto výhody sa musia podľa situácie poskytovať s ohľadom na zdroje a možnosti dieťaťa a osôb, ktoré sa oň starajú, ako aj s ohľadom na akékoľvek ďalšie hľadiská spojené so žiadosťou o poskytovanie týchto výhod, podanú dieťaťom alebo v jeho prospech. (Dieťa má právo využívať sociálne zabezpečenie vrátane sociálneho poistenia.)

Článok 27

ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na životnú úroveň potrebnú pre jeho telesný, duševný, mravný a sociálny rozvoj.

2. Rodičia alebo iné osoby, ktoré sa o dieťa starajú, majú prvoradú zodpovednosť za zabezpečenie životných podmienok nevyhnutných pre jeho rozvoj.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, v súvislosti s podmienkami daného štátu a v rámci svojich možností musia prijať potrebné opatrenia za účelom poskytnutia pomoci rodičom a iným osobám, ktoré sa starajú o dieťa, pre vykonávanie tohto práva a v prípade potreby musia poskytovať materiálnu pomoc a podporovať programy, predovšetkým v súvislosti so zabezpečením potravín, oblečenia a bývania.

4. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky nevyhnutné opatrenia pre udržanie starostlivosti o dieťa zo strany rodičov alebo iných osôb, ktoré zaň nesú finančnú zodpovednosť, či už na území signatárskeho štátu alebo v zahraničí. Predovšetkým v prípadoch, keď osoby, ktoré nesú za dieťa finančnú zodpovednosť, žijú v inom štáte než dieťa, majú signatárske štáty sprístupniť medzinárodné dohody alebo uzatváranie takýchto dohôd a tiež musia prijímať iné vhodné opatrenia.

(Každé dieťa má právo na zabezpečenie životnej úrovne, primeranej jeho telesnému, duševnému, duchovnému, morálnemu a sociálnemu rozvoju. Rodičia majú prvoradú povinnosť zabezpečiť dieťaťu primeranú životnú úroveň. Povinnosťou štátu je zabezpečiť, aby sa táto povinnosť plnila a mohla plniť. Zodpovednosť štátu môže zahŕňať materiálnu pomoc rodičom a ich deťom.)

Článok 28

VZDELÁVANIE

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na vzdelanie a za účelom postupného napĺňania tohto práva a pri rešpektovaní rovnakých možností, musia predovšetkým:

a/ zaviesť pre všetkých bezplatné a povinné vzdelanie,

b/ podporovať rozvoj rôznych foriem stredného vzdelania, zahrňujúce všeobecné a odborné vzdelanie. Sprístupniť ho každému dieťaťu a prijímať iné súvisiace opatrenia, ako je zavádzanie bezplatného vzdelania a v prípade potreby poskytovanie finančnej podpory,

c/ sprístupniť všetkými vhodnými prostriedkami vysokoškolské vzdelanie pre všetkých podľa schopnosti,

d/ sprístupniť všetkým deťom informácie a poradenskú službu v oblasti vzdelania a odbornej prípravy na povolanie,

e/ prijímať opatrenia na podporu pravidelnej školskej dochádzky a zníženia počtu detí, ktoré nedokončia školskú dochádzku.

2. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky potrebné opatrenia pre to, aby sa disciplína na školách zabezpečovala spôsobom zlučiteľným s ľudskou dôstojnosťou dieťaťa a v súlade s týmto dohovorom.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia rozvíjať a podporovať medzinárodnú spoluprácu v záležitostiach týkajúcich sa vzdelania, predovšetkým s cieľom prispieť k odstraňovaniu nevedomosti a negramotnosti vo svete a uľahčiť prístup k vedecko- technickým poznatkom a moderným metódam výučby. V súvislosti s tým sa musí brať

(Dieťa má právo na vzdelanie a povinnosťou štátu je zabezpečiť, aby bolo základné vzdelanie bezplatné a povinné, podporovať rôzne formy stredného vzdelania dostupného pre každé dieťa a sprístupniť vysokoškolské vzdelanie pre všetkých podľa kapacity. Disciplína v školách musí byť v súlade s právami dieťaťa a jeho dôstojnosťou. Štát sa musí zapájať do medzinárodnej spolupráce pri uplatňovaní týchto práv.)

Článok 29

CIELE VÝCHOVY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru súhlasia, že výchova dieťaťa musí smerovať k:

a/ rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho nadania a rozumových a fyzických schopností v čo najväčšej miere,

b/ výchove na posilňovanie úcty k ľudským právam a základným slobodám a tiež k zásadám zakotveným v Charte Spojených národov,

c/ výchove zameranej na posilňovanie úcty k rodičom dieťaťa, kultúrnej svojbytnosti, jazyku a národným hodnotám krajiny, v ktorej dieťa žije, krajine svojho pôvodu a civilizáciám odlišným od svojej vlastnej,

d/ príprave dieťaťa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu mieru, porozumenia, znášanlivosti, rovnosti pohlaví a priateľstva medzi všetkými národmi, etnickými, národnostnými a náboženskými skupinami a osobami domorodého pôvodu,

e/ výchove zameranej na posilňovanie úcty k prírodnému prostrediu.

(Výchova musí smerovať k rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho nadania a duševných schopností v najväčšom rozsahu. Výchova musí pripraviť dieťa na aktívny život v dospelosti v slobodnej spoločnosti a zdôrazňovať rešpekt rodičov dieťaťa, jeho vlastnú kultúrnu identitu, jazyk a hodnoty a kultúrny pôvod a hodnoty ostatných.)

Článok 30

DETI NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN ALEBO DOMORODÉHO PÔVODU

V tých štátoch, kde existujú etnické, náboženské alebo jazykové menšiny alebo osoby domorodého pôvodu, nesmie byť dieťaťu, ktoré patrí k takejto menšine alebo domorodému obyvateľstvu, odopierané právo spoločne s príslušníkmi svojej skupiny používať vlastnú kultúru, vyznávať a vykonávať vlastné náboženstvo a používať svoj vlastný jazyk. (Deti národnostných menšín a domorodého obyvateľstva majú právo používať svoju vlastnú kultúru a vykonávať svoje vlastné náboženstvo a používať jazyk.)

Článok 31

VOĽNÝ ČAS, REKREÁCIA A KULTÚRNA ČINNOSŤ

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na oddych a voľný čas, na účasť v hrách a oddychovej činnosti zodpovedajúcej jeho veku, ako i na slobodnú účasť v kultúrnom živote a umeleckej činnosti.
2. Signatárske štáty Dohovoru musia rešpektovať a podporovať právo dieťaťa na všestrannú účasť v kultúrnom a umeleckom živote, podporovať ustanovenia o vhodných a rovnocenných príležitostiach v oblasti kultúrnej, umeleckej, oddychovej činnosti a využívaní voľného času. (Dieťa má právo na oddych, hry a účasť na kultúrnom živote a umeleckých aktivitách.)

Článok 32

DETSKÁ PRÁCA

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na ochranu pred hospodárskym vykorisťovaním a pred vykonávaním akejkoľvek práce, ktorá môže byť pre dieťa nebezpečná alebo brániť jeho vzdelávaniu, alebo ktorá by škodila zdraviu dieťaťa alebo jeho telesnému, duševnému, duchovnému, mravnému alebo sociálnemu rozvoju.
2. Zmluvné štáty musia prijať zákonodarné, administratívne, sociálne a výchovné opatrenia pre zabezpečenie uplatňovania tohto článku. Za týmto účelom a s ohľadom na príslušné ustanovenia iných medzinárodných dokumentov signatárske krajiny musia predovšetkým:

a/ stanoviť najnižšiu vekovú hranicu alebo hranice pre vstup do zamestnania,

b/ stanoviť zodpovedajúcu úpravu pracovnej doby a podmienok zamestnania,

c/ stanoviť príslušnú penalizáciu alebo iné sankcie pre účinné zabezpečenie uplatňovania tohto článku.

(Dieťa má právo na ochranu pred prácou, ktorá ohrozuje jeho zdravie, výchovu alebo rozvoj. Štát musí stanoviť najnižšiu vekovú hranicu pre vstup do zamestnania a určiť pracovné podmienky.)

Článok 33

KONZUMOVANIE DROG

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky príslušné opatrenia vrátane zákonodarných, administratívnych, sociálnych a kultúrnych opatrení na ochranu detí pred nezákonným užívaním narkotických a psychotropných látok definovaných príslušnými medzinárodnými zmluvami a na zabránenie vyžívania detí pri nezákonnej výrobe a obchodovaní s týmito látkami.

(Dieťa má právo na ochranu pred používaním narkotík a psychotropných látok a pred zapojením do ich výroby a distribúcie.)

Článok 34

SEXUÁLNE ZNEUŽÍVANIE

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, sa zaväzujú chrániť dieťa pred všetkými normami sexuálneho vykorisťovania a sexuálneho zneužívania. Za týmto účelom prijímajú predovšetkým nevyhnutné vnútroštátne, dvojstranné a mnohostranné opatrenia, aby zabránili:

a/ zvädzaniu alebo donucovaniu detí k akejkoľvek nezákonnej sexuálnej činnosti,

b/ vykorisťovaniu a zneužívaníu detí na prostitúciu alebo na iné nezákonné sexuálne praktiky,

c/ vykorisťovaniu a zneužívaníu detí pre pornografiu a pornografické materiály.

(Štát musí chrániť dieťa pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním, vrátane prostitúcie a pornografie.)

Článok 35

PREDAJ, ÚNOS A OBCHODOVANIE

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky príslušné vnútroštátne, dvojstranné a mnohostranné opatrenia, aby zabránili únosu detí, ich predávaniu a obchodovaniu s nimi za akýmkoľvek účelom a v akejkoľvek forme.

(Povinnosťou štátu je urobiť všetko pre to, aby zabránil predaju detí, obchodovaniu a ich únosom.)

Článok 36

INÉ FORMY VYKORISŤOVANIA

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia chrániť dieťa pred všetkými ostatnými formami vykorisťovania, ktoré akýmkoľvek spôsobom škodia blahu dieťaťa. (Dieťa má právo na ochranu pred všetkými formami vykorisťovania, ktoré akýmkoľvek spôsobom škodí jeho blahu a nie je uvedené v článkoch 32, 33, 34 a 35.)

Článok 37

MUČENIE A ZBAVENIE SLOBODY

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia zabezpečiť, že:

a/ žiadne dieťa nesmie byť vystavené mučeniu alebo inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu či trestaniu. Za trestné činy spáchané osobami mladšími ako osemnásť rokov, nesmie byť uložený trest smrti a trest odňatia slobody na doživotie bez možnosti prepustenia na slobodu,

b/ žiadne dieťa nesmie byť nezákonne alebo svojvoľne zbavené slobody. Zatknutie, zadržanie alebo uväznenie dieťaťa musí prebehnúť v súlade so zákonom a musí sa využívať iba ako krajné opatrenie a na najkratšiu nutnú dobu,

c/ s každým dieťaťom zbaveným slobody sa musí zaobchádzať s ľudskosťou a úctou k prirodzenej dôstojnosti ľudskej bytosti a spôsobom, ktorý berie do úvahy potreby osoby daného veku. Každé dieťa zbavené slobody musí byť predovšetkým umiestnené oddelene od dospelých, s výnimkou prípadu, kedy neoddelenie od dospelých je v jeho najlepšom záujme až na výnimočné okolnosti musí mať právo udržiavať styk so svojou rodinou písomne a pri návštevách,

d/ každé dieťa zbavené slobody musí mať právo okamžitého dovolania sa právnej alebo inej zodpovedajúcej pomoci, ako aj právo odvolávať sa na nezákonnosť zbavenia svojej slobody pred súdom alebo iným právomocným, nezávislým a nestranným orgánom a právo na okamžité rozhodnutie v prípade každého takéhoto postupu.

(Žiadne dieťa nesmie byť vystavené mučeniu, krutému zaobchádzaniu alebo trestaniu, nezákonnému uväzneniu alebo zbaveniu slobody. Trestanie i doživotné uväznenie sú zakázané pre trestné činy spáchané osobami mladšími ako 18 rokov. Každé dieťa zbavené slobody musí byť oddelené od dospelých okrem prípadov, keď je to v jeho najlepšom záujme. Dieťa, ktoré je zadržané, musí dostať právnu a inú pomoc a musí byť umožnený aj styk s rodinou.)

Článok 38

OZBROJENÉ KONFLIKTY

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať a zabezpečovať dodržiavanie noriem medzinárodného humanitárneho práva, ktoré sa na nich vzťahujú v prípade ozbrojených konfliktov a ktoré sa dotýkajú dieťaťa.

2. Signatárske štáty Dohovoru musia prijať všetky realizovateľné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa osoby, ktoré nedosiahli vek pätnásť rokov, priamo nezúčastňovali bojových akcií.

3. Členské krajiny Dohovoru nesmú povolávať do svojich ozbrojených síl osoby mladšie ako pätnásť rokov. Pri povolávaní do ozbrojených síl tých osôb, ktoré dosiahli vek pätnásť rokov ale ktoré sú mladšie ako osemnásť rokov, platí zásada prijímať prednostne osoby, ktoré sú staršie.

4. V súlade so svojimi záväzkami podľa medzinárodného humanitárneho práva na ochranu civilného obyvateľstva počas ozbrojených konfliktov, štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať

všetky realizovateľné opatrenia na zabezpečenie ochrany a starostlivosti o deti, ktorých sa ozbrojený konflikt dotýka.

(Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, musia prijať všetky realizovateľné opatrenia, aby sa zabezpečilo, že deti mladšie ako pätnásť rokov sa nebudú priamo zúčastňovať v bojových akciách. Žiadne dieťa mladšie ako 15 rokov nesmie byť povolané do ozbrojených síl. Štáty musia tiež zabezpečiť ochranu a starostlivosť o deti, ktorých sa ozbrojený konflikt dotkne, podľa príslušných medzinárodných zákonov.)

Článok 39

REHABILITAČNÁ STAROSTLIVOSŤ

Signatárske štáty tohto Dohovoru musia prijať všetky potrebné opatrenia na podporu telesného a duševného zotavenia a sociálnej reintegrácie dieťaťa, ktoré sa stalo obeťou akejkoľvek formy zanedbávania, vykorisťovania alebo zneužívania, mučenia alebo inej formy krutého, neľudského alebo ponižujúceho konfliktu. Takéto zotavenie alebo reintegrácia sa musia uskutočňovať v prostredí, ktoré podporuje zdravie, sebaúctu a dôstojnosť dieťaťa. (Štát má povinnosť zabezpečiť, aby bola deťom, ktoré sa stali obeťami konfliktov, mučenia, zanedbávania, zlého zaobchádzania alebo vykorisťovania, poskytnutá potrebná starostlivosť pre zotavenie a sociálnu reintegráciu.)

Článok 40

ADMINISTRÁCIA SPRAVODLIVOSTI PRE MLADISTVÝCH

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa obvineného, obžalovaného, alebo uznaného vinným z porušenia trestného práva na také zaobchádzanie, ktoré je v súlade s podporou zmyslu dieťaťa pre dôstojnosť a česť, ktoré posilňuje úctu dieťaťa k ľudským právam a základným slobodám iných a berie ohľad na vek dieťaťa a napomáha jeho reintegrácii, aby mohlo zaujať konštruktívnu pozíciu v spoločnosti.

2. Za týmto účelom a s ohľadom na príslušné ustanovenia medzinárodných právnych dokumentov musia štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru zabezpečiť predovšetkým, aby:

a/ žiadne dieťa nebolo obvinené, obžalované alebo uznané za vinné z porušenia trestného práva za konanie alebo opomenutie, ktoré neboli zakázané vnútroštátnym alebo medzinárodným právom v dobe, keď k nim došlo,

b/ každé dieťa obvinené alebo obžalované z porušenia trestného práva, malo prinajmenšom tieto nasledujúce záruky:

I/ aby bolo považované za nevinné až do doby, keď je podľa zákona dokázaná vina,

II/ aby bolo okamžite a priamo, v nutných prípadoch prostredníctvom svojich rodičov alebo zákonného zástupcu, informované o obvineniach vznášanych proti nemu a malo pri príprave a pri uplatnení svojej obhajoby právnu alebo inú potrebnú pomoc,

III/ aby o jeho záležitosti bez odkladu rozhodol právomocný, nezávislý a nestranný orgán alebo súdny orgán v spravodlivom procese v súlade so zákonom v prítomnosti právneho zástupcu alebo inej zodpovednej osoby a v prítomnosti jeho rodičov alebo zákonných zástupcov, okrem prípadov, kedy by sa zvažilo, že ich prítomnosť, predovšetkým s ohľadom na vek a situáciu dieťaťa, nie je v jeho najlepšom záujme,

IV/ aby nebolo nútené vypovedať alebo priznať vinu, aby sa mohlo zoznámiť s výpoveďami svedkov buď priamo alebo prostredníctvom iných a aby bola zabezpečená rovnoprávna účasť svedkov obhajoby a hodnotenia ich výpovedí,

V/ ak bolo rozhodnuté, že sa dieťa previnilo proti trestnému zákonu, aby toto rozhodnutie, ako aj akékoľvek rozhodnutia v dôsledku toho prijaté, boli v súlade so zákonom preskúmateľné vyšším právomocným, nezávislým a nestranným alebo súdnym orgánom,

VI/ aby bola poskytnutá bezplatná pomoc tlmočníka, ak dieťa nerozumie používanému jazyku alebo nehovorí týmto jazykom,

VII/ aby bolo plne uznané jeho súkromie vo všetkých štádiách jeho prejednávania. 3. Signatárske štáty Dohovoru sa musia snažiť vypracovať zákony a postupy a vybudovať orgány a inštitúcie určené pre deti obvinené, obžalované alebo uznané vinnými z porušenia trestného práva a predovšetkým:

a/ stanoviť najnižšiu vekovú hranicu, pred dosiahnutím ktorej sa deti považujú za nespôsobilé porušiť trestné právo,

b/ v prípade potreby prijať opatrenia pre zaobchádzanie s takýmito deťmi bez použitia súdneho postupu za predpokladu úplného dodržiavania ľudských práv a právnych záruk.

4. Je nevyhnutnou vytvárať rôzne záruky, ako je opatrovateľská služba, ustanovenia o poradenstve a dozore, konzultatívne služby, zavedenie skúšobnej lehoty, náhradnej starostlivosti, programy vzdelávania a prípravy na povolanie a iné formy mimoústavnej starostlivosti za účelom zabezpečenia takého zaobchádzania s deťmi, ktoré zodpovedá ich blahu, ako aj ich pomerom a spáchanému deliktu.

(Dieťa, ktoré sa dostalo do konfliktu so zákonom, má právo na také zaobchádzanie, ktoré podporuje jeho zmysel pre dôstojnosť a vážnosť, berie do úvahy vek dieťaťa a smeruje k jeho znovuzачleneniu spoločnosti. Dieťa má právo na základné záruky, ako aj právnu a inú pomoc pre svoju obhajobu. Všade tam, kde je to možné, musí byť vylúčené súdne pojednávanie a uväznenie.)

Článok 41

REŠPEKTOVANIE VYŠŠÍCH NORIEM

Nič v tomto Dohovore sa nesmie dotýkať ustanovení, ktoré vo väčšej miere napomáhajú realizácii práv dieťaťa a ktoré môžu byť obsiahnuté v:

a/ právnom poriadku štátu, ktorý je tu zmluvnou stranou,

b/ medzinárodnom práve, ktoré je pre takýto štát záväzné.

(Akékoľvek normy uvedené v národnom alebo medzinárodnom práve, vzťahujúce sa na dieťa, ktoré sú vyššie ako tie, ktoré sú vyššie uvedené v tomto Dohovore, sa musia vždy dodržiavať.)

ČASŤ II

Článok 42

PLNENIE A ZÁVÄZNOSŤ

Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru sa zaväzujú, že budú využívať zodpovedajúce princípy a ustanovenia tohto Dohovoru, vhodným a aktívnym spôsobom tak u dospelých ako aj u detí.

Článok 43

1. Za účelom zisťovania pokroku dosiahnutého signatárskymi štátmi pri plnení záväzkov prijatých týmto Dohovorom, sa zakladá Výbor pre práva dieťaťa, ktorý bude vykonávať nižšie uvedené funkcie.

2. Výbor sa skladá z desiatich členov vysokého morálneho kreditu a uznávaných odborníkov v oblasti, ktorej sa Dohovor dotýka. Členovia výboru sa volia zo štátov, ktoré sú zmluvnými stranami tohto dohovoru, občania budú vykonávať túto funkciu ako súkromné osoby, pričom sa bude brať ohľad na spravodlivé zemepisné rozdelenie a na zastúpenie hlavných právnych systémov.

3. Členovia výboru sú volení tajným hlasovaním zo zoznamov navrhnutých štátmi ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru. Každý štát, ktorý je tu zmluvnou stranou, môže zo svojich občanov menovať jednu osobu.

4. Prvé voľby do Výboru sa musia konať najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa, kedy nadobudne platnosť tento Dohovor a potom každé dva roky. Najneskôr štyri mesiace pred dňom konania každých volieb musí generálny tajomník Spojených národov listom vyzvať signatárske štáty, aby do dvoch mesiacov predložili svoje návrhy. Generálny tajomník potom pripraví zoznam všetkých takto navrhnutých osôb v abecednom poriadku a s uvedením štátov, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru.

5. Voľby sa musia konať na zasadaní štátov, ktoré sú tu zmluvnými stranami, ktoré zvolal generálny tajomník do sídla Spojených národov. Na týchto zasadaniach, na ktorých dve tretiny štátov, ktoré sú tu zmluvnými stranami, tvoria kvórum, sú zvolené do výboru tie osoby, ktoré dostanú najväčší počet hlasov prítomných a hlasujúcich zástupcov signatárskych štátov.

6. Členovia výboru sú volení na obdobie štyroch rokov. Vystupujúceho člena je možné zvoliť iba vtedy, ak je znovu navrhnutý. Funkčné obdobie piatich členov výboru zvolených v prvých voľbách uplynie na konci druhého roku, okamžite po prvých voľbách predseda vyžrebuje na zasadaní mená týchto piatich členov.

7. Ak člen výboru zomrie alebo odstúpi alebo oznámi, že z akéhokoľvek dôvodu nemôže ďalej plniť svoje povinnosti vo výbore, štát, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru a ktorý ho navrhol, vymenuje iného svojho občana, ktorý so súhlasom výboru bude vykonávať funkciu do konca funkčného obdobia.

8. Výbor musí vypracovať vlastný rokovací poriadok.

9. Výbor volí svojich funkcionárov na obdobie dvoch rokov.

10. Zasadania výboru sa za normálnych okolností musia konať v sídle Spojených národov alebo na inom vyhovujúcom mieste, ktoré určí výbor. Výbor sa schádza pravidelne raz za rok. Dobu trvania zasadania určujú a v prípade potreby kontrolujú štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, na svojom zasadnutí, so súhlasom Valného zhromaždenia.

11. Generálny tajomník Spojených národov zabezpečí personál a zariadenia potrebné pre účinné vykonávanie funkcie Výboru podľa tohto Dohovoru.

12. So súhlasom Valného zhromaždenia dostanú členovia Výboru vytvoreného podľa tohto Dohovoru, odmenu z prostriedkov Spojených národov za podmienok, o ktorých rozhodne Valné zhromaždenie.

Článok 44

1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru sa zaväzujú, že budú Výboru predkladať, prostredníctvom generálneho tajomníka Spojených národov, správy o opatreniach prijatých na uplatňovanie práv stanovených v tomto Dohovore a o pokroku, ktorý sa dosiahol pri uplatňovaní týchto práv:

a/ do dvoch rokov, keď nadobudol Dohovor platnosť v štátoch, ktoré sú tu zmluvnými stranami,

b/ potom každých päť rokov.

2. V právach vypracovaných podľa tohto článku sa musí poukázať na prípadné ťažkosti a skutočnosti, ktoré ovplyvňujú mieru plnenia povinností podľa tohto Dohovoru. Správy musia tiež obsahovať informácie dostatočné na to, aby bol zabezpečený úplný prehľad Výboru o uplatňovaní Dohovoru v príslušnej krajine.

3. Štát, ktorý je zmluvnou stranou, ktorý predložil Výboru komplexnú úvodnú správu, nemusí v nasledujúcich správach predložených v súlade s odstavcom 1, písm. B/ opakovať základné informácie už uvedené.

4. Výbor môže od štátov, ktoré sú tu zmluvnými stranami, požadovať ďalšie informácie, dôležité pre uplatňovanie Dohovoru.

5. Výbor musí, prostredníctvom Hospodárskej a sociálnej rady, predkladať Valnému zhromaždeniu Spojených národov každé dva roky správu o svojej činnosti.

6. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia svoje správy sprístupniť širokej verejnosti vo vlastnej krajine.

Článok 45

Za účelom zabezpečenia účinného uplatňovania Dohovoru a podpory medzinárodnej spolupráce v oblasti upravenej týmto Dohovorom:

a/ špecializované organizácie, Detský fond OSN a iné orgány Spojených národov, majú právo zúčastňovať sa na rokovaní o uplatňovaní tých ustanovení tohto Dohovoru, ktoré spadajú do oblasti ich činnosti. Výbor môže podľa uváženia vyzvať špecializované organizácie, Detský fond OSN a iné kompetentné orgány, aby poskytovali rozsiahlu pomoc pri uplatňovaní Dohovoru v oblastiach spadajúcich do ich činnosti. Výbor môže vyzvať špecializované organizácie, Detský fond OSN a iné orgány Spojených národov, aby predložili správy o uplatňovaní Dohovoru v oblastiach spadajúcich do ich činnosti,

b/ Výbor musí podľa svojho vlastného zváženia postúpiť špecializovaným organizáciám, Detskému fondu OSN a iným kompetentným orgánom, správy od signatárskych štátov obsahujúce požiadavku alebo poukazujúce na potrebu technickej rady alebo pomoci, spolu s prípadnými poznámkami a návrhmi Výboru, týkajúcimi sa týchto požiadaviek alebo oznámení,

c/Výbor môže odporučiť Valnému zhromaždeniu, aby požiadalo generálneho tajomníka preskúmať špecifické otázky, ktoré súvisia s právami dieťaťa,

d/ Výbor môže predkladať návrhy a všeobecné odporúčania na základe informácií získaných podľa článkov 44 a 45 tohto Dohovoru. Takéto návrhy a všeobecné odporúčania sa musia postúpiť príslušnému signatárskemu štátu a oznámiť Valnému zhromaždeniu spolu s prípadnými pripomienkami štátov, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru.

ČASŤ III

Článok 46

Tento Dohovor je otvorený k podpisu pre všetky krajiny.

Článok 47

Tento Dohovor podlieha ratifikácii. Ratifikačné listiny musia byť uložené u generálneho tajomníka Spojených národov.

Článok 48

Tento Dohovor zostáva otvorený prístupu pre všetky krajiny. Listiny o prístupe musia byť uložené u generálneho tajomníka Spojených národov.

Článok 49

1. Tento Dohovor nadobudne platnosť na tridsiaty deň odo dňa uloženia dvadsiatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe u generálneho tajomníka Spojených národov. 2. Pre každý štát, ktorý Dohovor ratifikoval alebo k nemu pristúpil po uložení dvadsiatej ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe, nadobudne Dohovor platnosť na tridsiaty deň po uložení jeho ratifikačnej listiny alebo listiny o prístupe.

Článok 50

1. Ktorýkoľvek štát, ktorý je zmluvnou stranou tohto Dohovoru, môže navrhnúť dodatok a predložiť ho generálnemu tajomníkovi Spojených národov. Generálny tajomník potom zoznámi s pozmeňovacím návrhom štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, a požiada ich, aby mu oznámili, či sú za, aby bola zvolaná konferencia signatárskych štátov, kde by sa posúdil a rozhodol návrh. V prípade, že do štyroch mesiacov po takomto oznámení sa aspoň jedna tretina štátov vysloví za takúto konferenciu, musí ju generálny tajomník zvolať pod záštitou Spojených národov. Každý pozmeňovací návrh prijatý väčšinou štátov prítomných a hlasujúcich na konferencii, musí byť predložený Valnému zhromaždeniu OSN na schválenie.

2. Zmena prijatá v súlade s odstavcom 1 tohto článku nadobudne účinnosť, ak ju schváli Valné zhromaždenie Spojených národov a ak bude prijatá dvojtretinovou väčšinou hlasov štátov, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru.

3. Keď zmena nadobudne účinnosť, stáva sa záväznou pre signatárske štáty Dohovoru. Ostatné štáty sú naďalej viazané iba ustanoveniami tohto Dohovoru a akýmikoľvek predchádzajúcimi zmenami, ktoré prijali.

Článok 51

1. Generálny tajomník Spojených národov musí prijímať a rozoslať všetkým štátom text pripomienok, ktoré štáty uviedli pri ratifikácii alebo prístupe k Dohovoru.

2. Výhrada nezlučiteľná s predmetom a účelom tohto Dohovoru sa nepripúšťa.

3. Výhrady môžu byť kedykoľvek odvolané oznámením zaslaným generálnemu tajomníkovi Spojených národov, ktorý musí o tom informovať všetky štáty. Takéto oznámenie nadobúda účinnosť dňom, kedy bolo doručené generálnemu tajomníkovi.

Článok 52

Signatársky štát môže tento Dohovor vypovedať písomným oznámením generálnemu tajomníkovi Spojených národov. Vypovedanie nadobudne účinnosť jeden rok odo dňa, keď bolo doručené generálnemu tajomníkovi.

Článok 53

Tento Dohovor bude uložený u generálneho tajomníka Spojených národov, ktorý je pre to určený.

Článok 54

Originál tohto Dohovoru, ktorého arabská, čínska, francúzska, ruská a španielska verzia majú rovnakú platnosť, musí byť uložený u generálneho sekretára Spojených národov. Na dôkaz toho dolupodpisaní zmocnenci, ktorí sú k tomu riadne poverení svojimi vládami, podpísali tento Dohovor.

Ustanovenia článkov 42-54 predvídajú obzvlášť:

I/ povinnosťou štátu oboznámiť s právami obsiahnutými v Dohovore tak dospelých ako aj deti.

II/ Vytvoriť Výbor pre práva dieťaťa zložený z 10 odborníkov, ktorí budú posudzovať správy štátov, ktoré podpísali Dohovor, pravidelne predkladaných dva roky po ratifikácii a potom každých päť rokov. Dohovor nadobudne účinnosť a Výbor bude zriadený potom, ako ho ratifikuje 20 štátov.

III/ Štáty, ktoré sú tu zmluvnými stranami, budú svoje správy rozširovať medzi širokou verejnosťou.

IV/ Výbor môže navrhovať, aby boli vypracované zvláštne štúdie k špecifickým otázkam týkajúcim sa práv dieťaťa a môže zoznamovať so svojim hodnotením každý účastnícky štát, ktorého sa toto hodnotenie týka, ako aj Valné zhromaždenie OSN.

V/ S cieľom „účinne podporovať uplatňovanie Dohovoru a povzbudzovať medzinárodnú spoluprácu“ budú mať špecializované organizácie OSN /ako sú ILO, WHO a UNESCO/ a UNICEF prístup na rokovania Výboru. Spoločne s ďalšími orgánmi považovanými za kompetentným, vrátane nevládných organizácií, ktoré majú konzultatívny status u OSN a orgánov OSN, ako je UNHCR, môžu predkladať naliehavé informácie Výboru a byť požiadané o radu o najoptimálnejšom uplatňovaní Dohovoru.

